



Teismo praktikos rinkinys

GENERALINĖS ADVOKATĖS
T. ČAPETA IŠVADA,
pateikta 2022 m. spalio 27 d.¹

Sujungtos bylos C-514/21 ir C-515/21

LU (C-514/21)

PH (C-515/21)

prieš

Minister for Justice and Equality

(*Court of Appeal* (Airija) pateikti prašymai priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teisminis bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose – Pagrindų sprendimas 2002/584/TVR – Europos arešto orderis ir perdavimo tarp valstybių narių procedūros – Europos arešto orderis, išduotas siekiant įvykdyti laisvės atėmimo bausmę – Neprivalomojo nevykdymo pagrindai – Pagrindų sprendimo 2002/584 4a straipsnio 1 dalis – „Teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“ – Probacijos atšaukimas – Teisė į gynybą – EŽTK 6 straipsnis – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 ir 48 straipsniai“

I. Įvadas

1. Asmuo padarė nusikaltimą ir buvo pripažintas kaltu teisingai išnagrinėjus jo bylą teisme. Pripažinus šį asmenį kaltu, jam buvo skirta laisvės atėmimo bausmė, atidedant jos vykdymą. Vėliau tas pats asmuo buvo apkaltintas antra nusikalstama veika, padaryta per probacijos laikotarpį, paskirtą už pirmąją nusikalstamą veiką. Antrasis teismo procesas vyko *in absentia*, asmuo buvo pripažintas kaltu ir jam paskirta laisvės atėmimo bausmė. Dėl šios priežasties laisvės atėmimo bausmės vykdymo atidėjimas už pirmąją nusikalstamą veiką buvo atšauktas. Kadangi atitinkamas asmuo buvo už šalies ribų, siekiant įvykdyti laisvės atėmimo bausmę už pirmąją nusikalstamą veiką buvo išduotas Europos arešto orderis (toliau – EAO).

2. Ar vykdančioji institucija gali atsisakyti perduoti asmenį pagal EAO, kad būtų įvykdyta bausmė, susijusi su pirmąja nusikalstama veika, dėl to, kad antrasis teismo procesas vyko *in absentia*? Norint atsakyti į šį klausimą, reikia išaiškinti Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR² 4a straipsnio

¹ Originalo kalba: anglų.

² 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimas dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34), iš dalies pakeistas 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatiniu sprendimu 2009/299/TVR, iš dalies keičiančiu [p]amatinius sprendimus 2002/584, 2005/214/TVR, 2006/783/TVR, 2008/909/TVR ir 2008/947/TVR ir stiprinančiu asmenų procesines teises bei skatinančiu tarpusavio pripažinimo principo taikymą sprendimams, priimtiems atitinkamam asmeniui asmeniškai nedalyvavus teisiniame nagrinėjime (OL L 81, 2009, p. 24) (toliau – Pagrindų sprendimas dėl EAO).

1 dalį. Konkrečiau kalbant, reikia atsakyti į klausimą, ar šioje nuostatoje vartojama sąvoka „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“ apima ir tą antrąjį teismo procesą.

3. Šiuose prašymuose priimti prejudicinį sprendimą ne tik prašoma išaiškinti Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalį, bet iš esmės abejojama EAO sistema. Juose keliamas klausimas, ar, išskyrus Pagrindų sprendime dėl EAO numatytus atvejus, vykdančiajai institucijai turėtų būti leidžiama (ar ji netgi privalėtų) atsisakyti perduoti asmenį, jei konstatuoja, kad išduodančioji valstybė gali pažeisti perduodamo asmens pagrindinę teisę (arba bent šios teisės esmę).

4. Pagrindų sprendime dėl EAO išsamiai išvardytos situacijos, dėl kurių vykdančioji institucija privalo arba gali atsisakyti vykdyti EAO³. Teisingumo Teismas yra išaiškinęs, kad, be šių atvejų, Pagrindų sprendime dėl EAO numatyta papildoma galimybė. Remdamasi šia jurisprudencija vykdančioji institucija taip pat gali atsisakyti perduoti asmenį, jei išduodančiojoje valstybėje esama sisteminių ar bendrų trūkumų, turinčių poveikį tam tikrai asmenų grupei ar sulaikymo vietoms⁴, arba kitų bendrų ar sisteminių trūkumų, susijusių su teisinės valstybės principu⁵. Prieš priimdama sprendimą neperduoti, kai esama tokių sisteminių trūkumų, vykdančioji institucija dar turi nustatyti, kad asmeniui, kurį numatoma perduoti, kyla realus pavojus, kad išduodančiojoje valstybėje bus pažeista jo pagrindinė teisė⁶.

5. Vis dėlto šioje byloje, taip pat keliose kitose bylose, šios išvados paskelbimo dieną dar nagrinėjamos Teisingumo Teisme⁷, nesiremiama sisteminais trūkumais išduodančiojoje valstybėje. Keliamas naujas klausimas: ar to, kad galbūt bus padarytas asmens, kurį numatoma perduoti, vienas pagrindinių teisių pažeidimas, pakanka, kad vykdančioji institucija galėtų atsisakyti perduoti šį asmenį? Kartu (ir vėl) kyla klausimas, ar vykdančioji institucija išvis turi teisę tikrinti, ar išduodančioji valstybė paisys prašomo perduoti asmens pagrindinių teisių. Visose tose bylose, įskaitant šioje byloje pateiktus prašymus priimti prejudicinį sprendimą, kyla problemų vykdančiosioms teisminėms institucijoms dėl automatinio tarpusavio pripažinimo, t. y. principo, kuriuo grindžiama EAO sistema⁸.

6. Į prejudicinius klausimus galima pateikti naudingą atsakymą prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, kartu nepareiškiant bendros pozicijos dėl papildomų galimybių atsisakyti vykdyti EAO. To priežastis, kaip bus matyti toliau šioje išvadoje, yra ta, kad pateikti klausimai iškelti aplinkybėmis, kai pagrindinė teisė gali būti pažeista, nes byla išnagrinėta *in absentia*. Dėl tokios situacijos Sąjungos teisės aktų leidėjas yra priėmęs bendrą poziciją, kurioje

³ Jos išdėstytos Pagrindų sprendimo dėl EAO 3, 4 ir 4a straipsniuose.

⁴ 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimas *Aranyosi ir Căldăraru* (C-404/15 ir C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 89 punktas).

⁵ 2018 m. liepos 25 d. Sprendimas *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 61 punktas).

⁶ Šios išvados 4 ir 5 išnašose nurodytos bylos ir 2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimas *Openbaar Ministerie (Išduodančiosios teisminės institucijos nepriklausomumas)* (C-354/20 PPU ir C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, 51 ir 52 punktai); 2022 m. vasario 22 d. Sprendimas *Openbaar Ministerie (Išduodančiojoje valstybėje narėje pagal įstatymą įsteigtas teismas)* (C-562/21 PPU ir C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 50, 52, 67 ir 68 punktai).

⁷ Byla *Puig Gordi ir kt.* (C-158/21); byla *E. D. L. (Liga grindžiamas atsisakymo pagrindas)* (C-699/21) ir byla *GN* (C-261/22).

⁸ 2013 m. vasario 26 d. Sprendimas *Melloni* (C-399/11, EU:C:2013:107, 37 ir 63 punktai); 2014 m. gruodžio 18 d. Nuomonė 2/13 (*Sąjungos prisijungimas prie EŽTK*) (EU:C:2014:2454, 191 punktas).

nurodyta, kokiais atvejais visi nacionaliniai teismai privalo pripažinti teismo sprendimus, priimtus *in absentia*⁹. Vis dėlto pateiksiu tam tikrų argumentų, kodėl papildomų atsisakymo perduoti pagrindų turi būti kuo mažiau¹⁰.

II. Teisinis pagrindas

A. Pagrindų sprendimas dėl EAO

7. Pagrindų sprendimo dėl EAO 1 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„Šis pagrindų sprendimas nekeičia pareigos gerbti pagrindines teises ir pagrindinius teisinius principus, įtvirtintus Europos Sąjungos sutarties 6 straipsnyje.“

8. Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalyje numatytas neprivalomas EAO nevykdymo pagrindas tokiomis sąlygomis:

„1. Vykdančioji teisminė institucija taip pat gali atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį, išduotą siekiant vykdyti laisvės atėmimo bausmę arba nutartį paskirti suėmimą, jeigu asmuo asmeniškai nedalyvavo teisminiame nagrinėjime, [per kurį] buvo priimtas tas sprendimas, išskyrus atvejus, kai Europos arešto orderyje nurodyta, kad pagal kitus išduodančiosios valstybės narės nacionalinėje teisėje nustatytus procesinius reikalavimus:

a) laiku:

i) asmeniui buvo asmeniškai įteiktas teismo šaukimas ir tokiu būdu jis buvo informuotas apie numatytą teismo nagrinėjimą, [per kurį] buvo priimtas sprendimas, laiką ir vietą, arba jis kitomis priemonėmis faktiškai gavo oficialią informaciją apie numatytą teismo nagrinėjimą laiką ir vietą tokiu būdu, kad buvo aiškiai nustatyta, jog jis žinojo apie numatytą teismo nagrinėjimą;

ir

ii) asmuo buvo informuotas, kad sprendimas gali būti priimtas, jei jis neatvyks į teismo nagrinėjimą;

arba

b) žinodamas apie numatomą teismo nagrinėjimą, asmuo įgaliojo advokatą, kurį paskyrė atitinkamas asmuo arba valstybė, jį ginti teismo nagrinėjimo metu ir tas advokatas iš tiesų jį gynė teismo nagrinėjimo metu;

arba

⁹ Šiuo klausimu žr. Tarybos pamatinį sprendimą 2009/299; taip pat žr. 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2016/343 dėl tam tikrų nekaltumo prezumpcijos ir teisės dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme aspektų užtikrinimo (OL L 65, 2016, p. 1) ir 2013 m. vasario 26 d. Sprendimą *Melloni* (C-399/11, EU:C:2013:107, 62 ir 63 punktai).

¹⁰ Šiuo klausimu taip pat žr. generalinio advokato J. Richard de la Tour išvadą byloje *Puig Gordi ir kt.* (C-158/21, EU:C:2022:573, 60 punktas). Šios išvados paskelbimo metu ta byla dar buvo nagrinėjama Teisingumo Teisme.

- c) jam įteikus sprendimą ir jį aiškiai informavus apie teisę į bylos persvarstymą arba teisę pateikti apeliacinį skundą, kurių nagrinėjimo procese šis asmuo turi teisę dalyvauti ir kurie suteikia galimybę bylą pakartotinai nagrinėti iš esmės, įskaitant naujus įrodymus, o po šio proceso pirminis sprendimas gali būti panaikintas, asmuo:
- i) aiškiai nurodė, kad jis neginčija sprendimo;
arba
 - ii) per taikomą laikotarpį nepareikalavo persvarstyti bylą arba nepateikė apeliacinio skundo,
arba
- d) sprendimas asmeniui nebuvo asmeniškai įteiktas, tačiau:
- i) po perdavimo jis bus nedelsiant asmeniškai įteiktas ir tas asmuo bus aiškiai informuotas apie teisę į bylos persvarstymą arba teisę pateikti apeliacinį skundą, kurių nagrinėjimo procese šis asmuo turi teisę dalyvauti ir kurie suteikia galimybę bylą pakartotinai nagrinėti iš esmės, įskaitant naujus įrodymus, o po šio proceso pirminis sprendimas gali būti panaikintas;
ir
 - ii) bus informuotas apie laikotarpį, per kurį jis turi reikalauti persvarstyti bylą arba pateikti apeliacinį skundą, kaip nurodyta atitinkamame Europos arešto orderyje.

<...>“

B. Pamatinis sprendimas 2009/299

9. Pamatiniu sprendimu 2009/299 4a straipsnis buvo įtrauktas į Pagrindų sprendimą dėl EAO kaip papildomas neprivalomas EAO nevykdymo pagrindas. Šiomis aplinkybėmis yra svarbios toliau išdėstytos minėto pamatinio sprendimo konstatuojamosios dalys:

„(1) Kaip aiškina Europos [Ž]mogaus [T]eisių [T]eismas, kaltinamojo teisė asmeniškai dalyvauti teisminiame nagrinėjime yra teisės į teisingą bylos nagrinėjimą, kuri numatyta Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnyje, dalis. [EŽTT] taip pat [yra pripažinęs], kad kaltinamojo teisė asmeniškai dalyvauti teisminiame nagrinėjime nėra absoliuti, ir kad tam tikromis aplinkybėmis kaltinamasis gali laisva valia tiesiogiai arba netiesiogiai, tačiau aiškiai atsisakyti tos teisės.

<...>

(6) Šio pamatinio sprendimo, iš dalies keičiančio kitus pamatinius sprendimus, nuostatomis nustatomos sąlygos, kuriomis neturėtų būti atsisakoma pripažinti ir vykdyti sprendimą, priimtą po teismo nagrinėjimo, kuriame atitinkamas asmuo asmeniškai nedalyvavo. Šios sąlygos yra alternatyvios; kai tenkinama viena iš sąlygų, užpildydama atitinkamą Europos arešto orderio arba kituose pamatiniuose sprendimuose numatyto atitinkamo liudijimo dalį išduodančioji institucija užtikrina, kad reikalavimai yra arba bus įvykdyti, ir to turėtų užtekti sprendimui vykdyti remiantis tarpusavio pripažinimo principu.“

III. Pagrindinių bylų faktinės aplinkybės ir pateikti prejudiciniai klausimai

10. Iš esmės panašus abiejų sujungtų bylų turinys buvo apibendrintas įvadiniuose šios išvados punktuose. Pirmiausia išsamiau pristatysiu faktines abiejų sujungtų bylų aplinkybes.

A. Byla LU (C-514/21)

11. Vengrijos teisminė institucija prašo perduoti LU, apeliančią pagrindinėje byloje, kad būtų įvykdyta laisvės atėmimo bausmė, ir šiuo tikslu išdavė EAO. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, *Court of Appeal* (Apeliacinis teismas, Airija), yra vykdančioji teisminė institucija¹¹.

12. Rinkdamas bylai reikšmingą informaciją *High Court* (Aukštasis teismas, Airija), kuris turėjo kaip pirmoji instancija priimti sprendimą dėl EAO vykdymo, pateikė išduodančiajai teisminei institucijai iš viso septynis prašymus pateikti papildomos informacijos pagal Pagrindų sprendimo dėl EAO 15 straipsnio 2 dalį.

13. 2005 m. rugpjūčio mėn. LU padarė kelias nusikalstamas veikas, t. y. smurtavo šeimoje prieš buvusią sutuoktinę, jų vaiką ir uošvę, įskaitant buvusios sutuoktinės užpuolimą ir jos bei jų vaiko neteisėtą įkalinimą. Šias veikas vadinsiu „pirmaisiais nusikaltimais“.

14. 2006 m. spalio mėn. LU buvo nuteistas už pirmuosius nusikaltimus, o 2007 m. balandžio mėn. šis nuosprendis buvo patvirtintas apeliacine tvarka. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, išduodančioji teisminė institucija patvirtino, kad LU dalyvavo abiejuose šiuose teismo procesuose arba jam atstovavo jo pasirinktas advokatas. Taigi LU už pirmuosius nusikaltimus buvo skirta vienu metų laisvės atėmimo bausmė, atidedant jos vykdymą dvejiems metams¹².

15. 2010 m. gruodžio mėn. pirmosios instancijos teismas nuteisė LU už vengimą išlaikyti vaiką (toliau vadinsiu šią nusikalstamą veiką „lemiama veika“). Jis dalyvavo dviejuose teisiniuose nagrinėjimuose, bet nedalyvavo paskelbiant nuosprendį. Taigi pirmosios instancijos teismas skyrė baudą, tačiau nepriėmė sprendimo dėl bausmės, paskirtos už pirmuosius nusikaltimus, vykdymo atidėjimo¹³.

16. Dėl tokio nuosprendžio buvo pateiktas apeliacinis skundas, nors bylos medžiagoje nėra jokios informacijos apie tai, kas jį padavė¹⁴. LU buvo kviečiamas į teismo posėdį, tačiau šaukimas nebuvo atsiimtas. Pagal Vengrijos teisę šaukimas buvo laikomas tinkamai įteiktu. Kadangi LU neatvyko į teismo posėdį, apeliacinis teismas paskyrė jam gynėją, kuris dalyvavo nagrinėjant bylą.

¹¹ Pažymėtina, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nagrinėja apeliacinį skundą dėl *High Court* (Aukštasis teismas, Airija) sprendimo; šis teismas pirmąja instancija sprendė dėl aptariamo EAO ir nusprendė, kad jį reikėtų vykdyti.

¹² Kadangi nagrinėjant bylą pirmąja instancija apeliantas pagrindinėje byloje buvo kalinamas vieną mėnesį, jam liko atlikti 11 mėnesių laisvės atėmimo bausmę.

¹³ Remiantis turima informacija, lemiama veika buvo padaryta 2008 m., t. y. per probacijos laikotarpį, kai buvo atidėtas už pirmuosius nusikaltimus paskirtos bausmės vykdymas.

¹⁴ Per posėdį Teisingumo Teisme šalys negalėjo patvirtinti, kas padavė šį apeliacinį skundą.

17. 2012 m. birželio mėn. apeliacinis teismas pakeitė pradinę bausmę (baudą) ir skyrė LU penkių mėnesių laisvės atėmimo bausmę, taip pat uždraudė vienus metus užsiimti viešąja veikla. Kartu apeliacinis teismas nurodė vykdyti už pirmuosius nusikaltimus paskirtą bausmę ir atšaukė probaciją¹⁵.

18. Tuo metu, 2012 m. rugsėjo mėn., Vengrijos teisminė institucija išdavė EAO, kad LU atliktų už pirmuosius nusikaltimus ir už lemiamą veiką paskirtas bausmes. LU apskundė tokį perdavimą *High Court*; šis teismas atsisakė nurodyti jį perduoti.

19. Galiausiai LU paprašė persvarstyti bylą dėl pirmųjų nusikaltimų, bet pirmosios instancijos teismas 2016 m. spalio mėn. jo prašymą atmetė, o 2017 m. kovo mėn. apeliacinės instancijos teismas patvirtino tokį sprendimą. Abiejuose procesuose LU asmeniškai nedalyvavo ir jam atstovavo jo pasirinktas gynėjas. Galutinai atmetus prašymą persvarstyti bylą, laisvės atėmimo bausmė už pirmuosius nusikaltimus pagal Vengrijos teisę vėl tapo vykdytina. Taigi 2017 m. liepos mėn. Vengrijos teisminė institucija išdavė antrąjį EAO dėl bausmės tik už pirmuosius nusikaltimus¹⁶. Būtent antrasis EAO šiuo metu pateiktas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kaip vykdančiajai teisminei institucijai.

20. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas preliminariai laikosi pozicijos, kad teismo procesas dėl lemiamos veikos neatitiko Europos žmogaus teisių konvencijos (toliau – EŽTK) 6 straipsnio. Todėl, jei šis teismo procesas turėtų būti laikomas „teisiniu nagrinėjimu, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, EAO būtų galima atsisakyti vykdyti pagal Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalį.

21. LU teigė, kad laisvės atėmimo bausmė už pirmuosius nusikaltimus vykdytina tik dėl to, kad buvo išnagrinėta byla dėl lemiamos veikos. Vadinas, teismo procesas dėl lemiamos veikos turi būti laikomas „teisiniu nagrinėjimu, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“. Kadangi šis teismo procesas vyko *in absentia*, jis neatitinka nė vienos iš Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalyje numatytų sąlygų, pagal kurias būtų galimas perdavimas. LU taip pat nurodė, kad nėra jokios galimybės persvarstyti bylą dėl lemiamos veikos, todėl jį perdavus būtų „šiuurkščiai pažeistos“ jo teisės pagal EŽTK 6 straipsnį ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 ir 48 straipsnius.

22. Vis dėlto *Minister for Justice and Equality* (teisingumo ir lygybės ministras), kuris yra kita apeliacinio proceso šalis pagrindinėje byloje, teigė, kad teismo procesas dėl lemiamos veikos yra tik „bausmės vykdymo tvarka“, todėl, remiantis esama Teisingumo Teismo jurisprudencija, jis nepatenka į Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies taikymo sritį. Taigi, *Minister for Justice and Equality* teigimu, EAO turėtų būti vykdomas ir bet kokią nurodomą EŽTK 6 straipsnio pažeidimą turi išnagrinėti išduodančiosios valstybės narės teismai.

23. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar Teisingumo Teismo jurisprudencija galėtų būti tiesmukai taikoma nagrinėjamai bylai.

¹⁵ Iš bylos medžiagos negalima nustatyti, ar teismas turėjo diskreciją atšaukti šią probaciją. Taigi šioje byloje, kitaip nei byloje C-515/21, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat kelia klausimą dėl galimos diskrecijos atšaukiant probaciją už pirmuosius nusikaltimus reikšmės jo nagrinėjamai bylai.

¹⁶ Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, kad dėl senaties bausmė už lemiamą veiką jau yra atlikta; tai buvo patvirtinta ir per posėdį Teisingumo Teisme.

24. Šiomis aplinkybėmis *Court of Appeal* (Apeliacinis teismas) pateikė Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. a) Ar tuo atveju, kai prašoma perduoti asmenį, siekiant vykdyti laisvės atėmimo bausmę, kurios vykdymas buvo atidėtas *ab initio*, bet kurią vėliau buvo nutarta vykdyti prašomo perduoti asmens atžvilgiu priėmus apkaltinamąjį nuosprendį dėl kitos nusikalstamos veikos, ir kai tą nutartį dėl bausmės vykdymo priima teismas, pripažinęs kaltu prašomą perduoti asmenį ir skyręs jam bausmę už tą kitą nusikalstamą veiką, procesas, per kurį priimamas tas vėlesnis apkaltinamasis nuosprendis ir nutartis dėl bausmės vykdymo, yra sudėtinė „teismo nagrinėjimo, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, kaip tai suprantama pagal [Pagrindų sprendimo dėl EAO] 4a straipsnio 1 dalį, dalis?
 - b) Ar atsakymui į 1 klausimo a punktą turi reikšmės tai, ar teismas, priėmęs nutartį dėl bausmės vykdymo, pagal įstatymus privalėjo priimti tą nutartį, ar jis turėjo diskreciją šiuo klausimu?
2. Ar 1 klausime aprašytomis aplinkybėmis vykdančioji teisminė institucija turi teisę išnagrinėti, ar procesas, per kurį buvo priimtas paskesnis apkaltinamasis nuosprendis ir nutartis dėl bausmės vykdymo ir kuris vyko nedalyvaujant prašomam perduoti asmeniui, buvo vykdomas laikantis [EŽTK] 6 straipsnio, ir visų pirma nustatyti, ar dėl to, kad prašomas perduoti asmuo nedalyvavo procese, buvo pažeista jo teisė į gynybą ir (arba) to asmens teisė į teisingą bylos nagrinėjimą?
3. a) Ar 1 klausime aprašytomis aplinkybėmis, jeigu vykdančioji teisminė institucija padaro išvadą, kad procesas, per kurį buvo priimtas paskesnis apkaltinamasis nuosprendis ir nutartis dėl bausmės vykdymo, buvo vykdomas nesilaikant [EŽTK] 6 straipsnio, ir visų pirma dėl prašomo perduoti asmens nedalyvavimo buvo pažeista jo teisė į gynybą ir (arba) to asmens teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, vykdančioji teisminė institucija turi teisę ir (arba) privalo: a) atsisakyti perduoti tą asmenį, remdamasi tuo, kad toks perdavimas prieštarautų [EŽTK] 6 straipsniui ir (arba) [Chartijos] 47 straipsniui bei 48 straipsnio 2 daliai; ir (arba) b) kaip perdavimo sąlygą nustatyti, kad išduodančioji teisminė institucija turi užtikrinti, kad prašomas perduoti asmuo po perdavimo turės teisę į bylos persvarstymą arba teisę pateikti apeliacinį skundą, kurių nagrinėjimo procese šis asmuo turės teisę dalyvauti ir kurie suteikia galimybę bylą pakartotinai nagrinėti iš esmės, įskaitant naujus įrodymus, o po šio proceso pirminis sprendimas gali būti panaikintas, kiek tai susiję su apkaltinamuoju nuosprendžiu, dėl kurio buvo priimta nutartis dėl bausmės vykdymo?
- b) Ar, kiek tai susiję su 3 klausimo a punktu, vertinant svarbu tai, ar prašomo perduoti asmens perdavimas iš esmės pažeistų [EŽTK] 6 straipsnyje ir (arba) Chartijos 47 straipsnyje bei 48 straipsnio 2 dalyje numatytas jo pagrindines teises, ir, jeigu taip, ar to, kad procesas, per kurį buvo priimtas paskesnis apkaltinamasis nuosprendis ir nutartis dėl bausmės vykdymo, vyko *in absentia* ir kad, jeigu prašomas perduoti asmuo būtų perduotas, jis neturėtų teisės į bylos persvarstymą arba teisės pateikti apeliacinį skundą, pakanka tam, kad vykdančioji teisminė institucija galėtų padaryti išvadą, jog perdavus tokį asmenį būtų pažeista tai, kas sudaro tokių teisių esmę?“

B. Byla PH (C-515/21)

25. Lenkijos teisminė institucija prašo perduoti PH, apeliančią pagrindinėje byloje, kad būtų įvykdyta jam paskirta laisvės atėmimo bausmė, ir šiuo tikslu išdavė EAO. Šiomis aplinkybėmis *Court of Appeal* (Apeliacinis teismas), nagrinėjantis apeliacinį skundą dėl *High Court* sprendimo, yra vykdančioji teisminė institucija.

26. 2015 m. gegužės mėn. PH buvo nuteistas už tai, kad tų pačių metų sausio mėn. įvykdė paslaugų teikimą trikdantį išpuolį¹⁷ prieš komercinę įmonę ir grasino tęsti šį išpuolį, jeigu jam nebus sumokėta tam tikra pinigų suma. Toliau vadinsiu šią nusikalstamą veiką „pirmuoju nusikaltimu“.

27. PH buvo tinkamai pranešta apie šį teismo procesą ir jis dalyvavo nagrinėjant bylą teisme. PH buvo nuteistas vienu metų laisvės atėmimo bausme, atidedant jos vykdymą penkeriems metams. Jis neapskundė nei apkaltinamojo nuosprendžio, nei bausmės.

28. 2017 m. vasario mėn. buvo priimtas apkaltinamasis nuosprendis dėl nusikalstamos veikos, kurią ir vėl vadinsiu „lemiama veika“. Konkrečiai kalbant, PH buvo pripažintas kaltu dėl įsilaužimo į priekabinį namelį ir vagystės iš jo, už tai jis buvo nuteistas 14 mėnesių laisvės atėmimo bausme. PH nežinojo apie teismo posėdį, todėl nedalyvavo jame nei asmeniškai, nei per teisėtą atstovą.

29. 2017 m. gegužės mėn., atsižvelgdamas į tai, kad lemiama veika buvo padaryta per probacijos laikotarpį, nustatytą po pirmojo nusikaltimo, teismas, priėmęs apkaltinamąjį nuosprendį dėl pastarojo nusikaltimo, nurodė vykdyti už jį skirtą laisvės atėmimo bausmę¹⁸. PH nežinojo apie šį teismo procesą, per kurį buvo priimta nutartis dėl bausmės už pirmąjį nusikaltimą vykdymo, todėl nedalyvavo jame nei asmeniškai, nei per teisėtą atstovą.

30. 2019 m. vasario mėn. buvo išduotas EAO siekiant perduoti PH dėl laisvės atėmimo bausmės tik už pirmąjį nusikaltimą. EAO dėl laisvės atėmimo bausmės, paskirtos pagal apkaltinamąjį nuosprendį dėl lemiamos veikos, nebuvo išduotas.

31. Lenkijos teisminė institucija *High Court* (pirmosios instancijos vykdančioji teisminė institucija) prašymu papildomai paaiškino, kad baigėsi apkaltinamojo nuosprendžio dėl lemiamos veikos apskundimo terminas. Ta pati išduodančioji institucija taip pat nurodė, kad pagal Lenkijos teisę bet kuri šalis gali „kreiptis dėl išimtinėmis aplinkybėmis taikomos teisių gynimo priemonės (nuosprendžio panaikinimo, proceso atnaujinimo)“. Tačiau ji nepateikė papildomos informacijos apie šią procedūrą.

32. PH apskundė tokį perdavimą *High Court*, tačiau jo ieškinys buvo atmestas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas dabar nagrinėja apeliacinį skundą dėl *High Court* sprendimo vykdyti EAO.

¹⁷ Paslaugų teikimą trikdantis išpuolis – tai kibernetinis išpuolis, kai jį vykdančias asmuo siekia, kad įrenginys ar tinklo išteklius taptų neprieinamas numatytiems jo naudotojams, ir laikinai ar neapibrėžtam laikui sutrikdo prie tinklo prijungto pagrindinio kompiuterio paslaugas. Paslaugų teikimas paprastai sutrikdomas užtvindant tikslinį įrenginį ar išteklių didžiuoju kiekiu užklausų, siekiant per daug apkrauti sistemas ir neleisti joms reaguoti į kai kurias ar visas teisėtus užklausas.

¹⁸ Remiantis šiuo klausimu turima informacija, išduodančioji teisminė institucija nutartį dėl vykdymo pavadino „privaloma“.

33. Nagrinėdamas šią bylą *Court of Appeal* (Apeliacinis teismas) pateikė Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar tuo atveju, kai prašoma perduoti asmenį, siekiant vykdyti laisvės atėmimo bausmę, kurios vykdymas buvo atidėtas *ab initio*, bet kurią vėliau buvo nutarta vykdyti prašomo perduoti asmens atžvilgiu priėmus apkaltinamąjį nuosprendį dėl kitos nusikalstamos veikos, ir jeigu nurodyti vykdyti bausmę dėl to apkaltinamojo nuosprendžio yra privaloma, procesas, per kurį priimamas tas vėlesnis apkaltinamasis nuosprendis ir (arba) procesas, per kurį priimama nutartis dėl bausmės vykdymo, yra sudėtinė dalis „teisminio nagrinėjimo, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, kaip tai suprantama pagal [Pagrindų sprendimo dėl EAO] 4a straipsnio 1 dalį?
2. Ar 1 klausime aprašytomis aplinkybėmis vykdančioji teisminė institucija turi teisę ir (arba) privalo išnagrinėti, ar procesas, per kurį buvo priimtas paskesnis apkaltinamasis nuosprendis, ir (arba) procesas, per kurį buvo priimta nutartis dėl bausmės vykdymo, kurie vyko nedalyvaujant prašomam perduoti asmeniui, buvo vykdomas laikantis [EŽTK] 6 straipsnio, ir visų pirma nustatyti, ar dėl to, kad prašomas perduoti asmuo nedalyvavo tame procese, buvo pažeista jo teisė į gynybą ir (arba) to asmens teisė į teisingą bylos nagrinėjimą?
3. a) Ar 1 klausime aprašytomis aplinkybėmis, jeigu vykdančioji teisminė institucija padaro išvadą, kad procesas, per kurį buvo priimtas paskesnis apkaltinamasis nuosprendis ir nutartis dėl bausmės vykdymo, buvo vykdomas nesilaikant [EŽTK] 6 straipsnio, ir visų pirma dėl prašomo perduoti asmens nedalyvavimo buvo pažeista jo teisė į gynybą ir (arba) to asmens teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, vykdančioji teisminė institucija turi teisę ir (arba) privalo: a) atsisakyti perduoti tą asmenį, remdamasi tuo, kad toks perdavimas prieštarautų [EŽTK] 6 straipsniui ir (arba) [Chartijos] 47 straipsniui bei 48 straipsnio 2 daliai; ir (arba) b) kaip perdavimo sąlygą nustatyti, kad išduodančioji teisminė institucija turi užtikrinti, kad prašomas perduoti asmuo po perdavimo turės teisę į bylos persvarstymą arba teisę pateikti apeliacinį skundą, kurių nagrinėjimo procese šis asmuo turės teisę dalyvauti ir kurie suteikia galimybę bylą pakartotinai nagrinėti iš esmės, įskaitant naujus įrodymus, o po šio proceso pirminis sprendimas gali būti panaikintas, kiek tai susiję su apkaltinamuoju nuosprendžiu, dėl kurio buvo priimta nutartis dėl bausmės vykdymo?
- b) Ar, kiek tai susiję su 3 klausimo a punktu, vertinant svarbu tai, ar prašomo perduoti asmens perdavimas iš esmės pažeistų [EŽTK] 6 straipsnyje ir (arba) Chartijos 47 straipsnyje ir 48 straipsnio 2 dalyje numatytas pagrindines teises, ir, jeigu taip, ar to, kad procesas, per kurį buvo priimtas paskesnis apkaltinamasis nuosprendis ir nutartis dėl bausmės vykdymo, vyko *in absentia* ir kad, jeigu prašomas perduoti asmuo būtų perduotas, jis neturėtų teisės į bylos persvarstymą arba teisės pateikti apeliacinį skundą, pakanka tam, kad vykdančioji teisminė institucija galėtų padaryti išvadą, jog perdavus tokį asmenį būtų pažeista tai, kas sudaro tokių teisių esmę?“

IV. Procesas Teisingumo Teisme

34. Šalys abiejose pagrindinėse bylose, Airija, Lenkijos vyriausybė ir Europos Komisija pateikė rašytines pastabas. Teismo posėdis įvyko 2022 m. liepos 13 d., jame LU, PH, Airija ir Komisija pateikė žodines pastabas.

V. Analizė

35. Šios sujungtos bylos susijusios su teismo procesais, kuriuos būtų galima apibūdinti kaip „teisminį nagrinėjimą, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, kaip tai suprantama pagal Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalį. Per pirmuosius teismo procesus buvo paskirtos laisvės atėmimo bausmės už pirmuosius nusikaltimus, atidedant jų vykdymą. Asmenys, kurių perdavimas yra nagrinėjamas, dalyvavo tuose teismo procesuose. Per antruosius teismo procesus buvo priimti apkaltinamieji nuosprendžiai dėl lemiamų veikų; asmenys, kurių perdavimas nagrinėjamas, tuose procesuose nedalyvavo. Galiausiai trečia eilė teismo procesų susijusi su tuo, kad per juos buvo nuspręsta atšaukti sprendimus atidėti už pirmuosius nusikaltimus paskirtos laisvės atėmimo bausmės vykdymą. Byloje C-514/21 sprendimas atšaukti laisvės atėmimo bausmės vykdymo atidėjimą buvo priimtas to paties teismo ir tame pat teismo procese, per kurį asmuo buvo pripažintas kaltu dėl lemiamos veikos ir jam už tai paskirta bausmė. Vis dėlto byloje C-515/21 sprendimą atšaukti bausmės vykdymo atidėjimą priėmė kitas teismas kitame procese nei tas, kuris vyko dėl lemiamos veikos.

36. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui akivaizdu, kad dėl asmenų, kuriuos prašoma perduoti, nedalyvavimo atitinkamuose teismo procesuose dėl lemiamų veikų buvo pažeista jų teisė į teisingą bylos nagrinėjimą. Taigi minėtas teismas iš esmės klausia, ar jis gali atsisakyti vykdyti aptariamus EAO, tiesiogiai remdamasis Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalimi (pirmasis klausimas) arba EŽTK 6 straipsniu ir Chartijos 47 ir 48 straipsniais (antrasis ir trečiasis klausimai).

37. Pasiūlysiu Teisingumo Teismui atsakymus į prejudicinius klausimus, o savo išvadą dėstysiu taip, kaip nurodyta toliau. Jos A dalyje paaiškinsiu, kodėl Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies sąvoka „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“ turėtų būti aiškinama taip, kad ji apima tokius teismo procesus, kurie šiose dviejose bylose nagrinėjama atvejais vyko dėl lemiamų veikų. Tai reiškia, kad Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalis taikoma abiejose bylose susiklosčiusioms situacijoms ir kad prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, jeigu neįvykdyta nė viena iš 4a straipsnio 1 dalies a–d punktuose nurodytų sąlygų, turi teisę neperduoti apelianų atitinkamai į Lenkiją ar Vengriją. Kadangi rašytinėse pastabose ir per teismo posėdį buvo daug diskutuojama dėl trijų ankstesnių nagrinėjamoms byloms reikšmingų bylų – *Tupikas*¹⁹, *Zdziaszek*²⁰ ir *Ardic*²¹ – pateiksiu savo požiūrį dėl šių bylų svarbos nagrinėjamoms byloms.

38. B dalyje kartu nagrinėsiu antrąjį ir trečiąjį klausimus abiejose bylose; jie, mano nuomone, svarbūs visai EAO sistemai, kurią yra sukūrus Sąjungos teisės aktų leidėjas ir išaiškinęs Teisingumo Teismas. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nesuformulavo šių klausimų kaip priklausančių nuo teigiamo ar neigiamo atsakymo į pirmąjį klausimą. Atsižvelgdama į tai, atsakysiu į antrąjį ir trečiąjį klausimus pagal abu scenarijus: jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kaip siūlau, t. y. kad sujungtos bylos patenka į Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies taikymo sritį, ir jei nuspręstų, kad jos nepatenka į šios nuostatos taikymo sritį.

¹⁹ 2017 m. rugpjūčio 10 d. Sprendimas *Tupikas* (C-270/17 PPU, EU:C:2017:628).

²⁰ 2017 m. rugpjūčio 10 d. Sprendimas *Zdziaszek* (C-271/17 PPU, EU:C:2017:629).

²¹ 2017 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *Ardic* (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026).

A. Dėl pirmojo klausimo

39. Pagrindų sprendime dėl EAO išsamiai išvardyti EAO privalomojo (3 straipsnis) ir neprivalomojo (4 ir 4a straipsniai) nevykdymo pagrindai. Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnis, kurį prašoma išaiškinti, taikytinas tik tuo atveju, jei asmuo, kurį prašoma perduoti, nedalyvavo „teisiniame nagrinėjime, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, kurio įvykdymo tikslu jį prašoma perduoti.

40. Pirmuoju klausimu prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo išaiškinti Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies įvadinio sakinio sąvoką „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“. Konkrečiau kalbant, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia patikslinti šios sąvokos taikymo sritį ir ar ji apima teismo procesus dėl lemiamų veikų. Taip pat svarbu nustatyti, ar atskiri teismo procesai, per kuriuos buvo atšauktas bausmės vykdymo atidėjimas ir nuspręsta vykdyti laisvės atėmimo bausmes už pirmuosius nusikaltimus, patenka į sąvoką „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“.

41. Jeigu į šiuos klausimus būtų atsakyta teigiamai, abiejose bylose nagrinėjamos situacijos patektų į Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies materialinę taikymo sritį. Taigi Teisingumo Teismo atsakymas nulems, ar vykdančioji teisminė institucija turi teisę nevykdyti nagrinėjamų EAO, jeigu konstatuotų, kad nesusiklostė nė viena iš šio pagrindų sprendimo 4a straipsnio 1 dalies a–d punktuose išvardytų situacijų.

42. Atsakysiu į šį klausimą taip, kaip nurodyta toliau. Pirmiausia trumpai apžvelgsiu ankstesnes bylas, kuriose Teisingumo Teismas išaiškino sąvoką „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“. Tada pasiūlysiu bendrai taikytiną šios sąvokos išaiškinimą, kuris atitinka teisės dalyvauti nagrinėjant bylą teisme tikslą. Kaip bus matyti, toks aiškinimas atitinka ankstesnę jurisprudenciją. Siekdama išnagrinėti byloje C-514/21 pateikto 1 klausimo b punktą, apsvarstysiu išduodančiosios valstybės valdžios institucijų diskrecijos reikšmę priimant nutartį dėl bausmės vykdymo. Galiausiai aptarsiu kai kuriuos kitus nagrinėjant bylą iškilusius rūpimus klausimus, kaip antai EAO sistemos veiksmingumą ir nebaudžiamumo pavojų.

1. Dėl esamos jurisprudencijos, kurioje aiškinama sąvoka „teisminis nagrinėjimas, po kurio buvo priimtas <...> sprendimas“, ir jos taikytinumo šiose bylose

43. Nusprendęs, kad tai yra savarankiška Sąjungos teisės sąvoka, Teisingumo Teismas jau ne kartą, be kita ko, bylose *Tupikas*²², *Zdziaszek*²³ ir *Ardic*²⁴, išaiškino Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies sąvoką „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl šių sprendimų poveikio nagrinėjamoms byloms, kurį aptarė ir šios bylos šalys.

44. Teisingumo Teismas nusprendė, kad ir apeliacinis procesas (byloje *Tupikas*), ir procesas dėl atskirų laisvės atėmimo bausmių subendrinimo (byloje *Zdziaszek*) patenka į sąvoką „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“. Vis dėlto aiškindamas šią sąvoką Teisingumo Teismas konstatavo, kad ji neapima procesų dėl sprendimo lygtinai paleisti į laisvę atšaukimo (byloje *Ardic*).

²² 2017 m. rugpjūčio 10 d. Sprendimas *Tupikas* (C-270/17 PPU, EU:C:2017:628).

²³ 2017 m. rugpjūčio 10 d. Sprendimas *Zdziaszek* (C-271/17 PPU, EU:C:2017:629).

²⁴ 2017 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *Ardic* (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026).

45. Šiose bylose nagrinėjama situacija panaši į minėtuose trijuose sprendimuose nagrinėtas situacijas, nes pradinė laisvės atėmimo bausmė iš pradžių buvo paskirta per teismo procesą, per kurį asmuo buvo pripažintas kaltu, ir pakeista per vėlesnį procesą, kuriame nebuvo iš naujo nagrinėjamas kaltės klausimas ir nagrinėta tik laisvės atėmimo trukmė. Taigi galutinis sprendimas dėl bausmės, kaip ir šiose bylose, buvo daugelio procesų rezultatas.

46. Nepaisant šių panašumų, minėti trys sprendimai taip pat skiriasi nuo situacijos, dėl kurios pateikti šie prašymai priimti prejudicinį sprendimą. Visų pirma nė vienoje iš tų trijų bylų iš pradžių paskirtos laisvės atėmimo bausmės pakeitimas nepriklausė nuo asmens pripažinimo kaltu ir bausmės už kitą nusikalstamą veiką. Be to, tose bylose Teisingumo Teismas priėmė sprendimą, atsižvelgdamas tik į konkrečias jų aplinkybes, ir nepateikė aiškių ar išsamių bendrų kriterijų, siekiant nustatyti, ką apima „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, kaip tai suprantama pagal Pagrindų sprendimą dėl EAO²⁵. Todėl tose bylose padarytų išvadų negalima automatiškai pritaikyti šioms byloms.

47. Toliau pirmiausia pasiūlysiu bendrai taikytiną sąvokos „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“ aiškinimą, o tada atskleisiu, kad toks aiškinimas, net jeigu tiesiogiai neišplaukia iš ankstesnių bylų, neprieštarauja nė vienai iš jų.

2. Dėl siūlomo sąvokos „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“ aiškinimo

48. Siekiant išaiškinti Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalyje vartojamą sąvoką „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, manau, svarbu sutelkti dėmesį į tai, kodėl Sąjungos teisės sistemoje asmens teisė dalyvauti nagrinėjant bylą teisme saugoma kaip pagrindinė teisė.

49. Sprendime *Tupikas* Teisingumo Teismas išaiškino, kad „atitinkamas asmuo turi turėti galimybę visapusiškai pasinaudoti teise į gynybą, kad galėtų veiksmingai pareikšti savo nuomonę ir paveikti galutinį sprendimą, kuriuo jam gali būti atimta laisvė“²⁶. Sprendime *Zdziaszek* Teisingumo Teismas nurodė, kad atitinkamas asmuo taip pat turi galėti veiksmingai pasinaudoti teise į gynybą, kai priimami sprendimai, turintys poveikį bausmės dydžiui, nes jie turės svarbių padarinių atitinkamam asmeniui²⁷.

50. Mano nuomone, ir tai patvirtina minėta jurisprudencija, asmens galimybė daryti įtaką teismui, turinčiam jurisdikciją nustatyti jo kaltę ir skirti jam bausmę, yra teisės dalyvauti nagrinėjant bylą teisme esmė. Taigi, ypač kai sprendimas apima asmens laisvės atėmimą, jis turi turėti galimybę paveikti šį galutinį sprendimą, dalyvaudamas asmeniškai. Jei galutinis sprendimas priimamas po kelių procesų, šis asmuo turi turėti galimybę dalyvauti visuose šiuose procesuose.

51. Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalimi siekiama užtikrinti teisę dalyvauti teisminiame nagrinėjime vykstant perdavimo procedūrai dėl laisvės atėmimo bausmės įvykdymo. Todėl „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] priimtas <...> sprendimas“ turi būti suprantamas kaip apimantis visus proceso etapus, kurie lėmė galutinio sprendimo dėl laisvės atėmimo išduodančiojoje valstybėje priėmimą.

²⁵ Mitsilegas, V., „Autonomous concepts, diversity management and mutual trust in Europe’s area of criminal justice“, *Common Market Law Review*, vol. 57(1), 2020, p. 45–78, žr. p. 62.

²⁶ 2017 m. rugpjūčio 10 d. Sprendimas *Tupikas* (C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 84 punktą); išskirta mano.

²⁷ 2017 m. rugpjūčio 10 d. Sprendimas *Zdziaszek* (C-271/17 PPU, EU:C:2017:629, 87 ir 91 punktai).

52. Sprendimas atšaukti laisvės atėmimo bausmės, kurios vykdymas iš pradžių buvo atidėtas, vykdymo atidėjimą yra tas, dėl kurio atitinkamas asmuo netenka laisvės. Manau, labai svarbu, kad atitinkamas asmuo dalyvautų visais etapais, turinčiais lemiamą reikšmę tokio sprendimo priėmimui.

53. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, siūlau Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies sąvoką „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] priimtas <...> sprendimas“ aiškinti kaip kiekvieną proceso etapą, turintį lemiamą įtakos galutiniam sprendimui dėl asmens laisvės atėmimo.

54. Tai reiškia, kad, kaip siūlo Komisija, visi procesai šiose bylose, t. y. teismo procesai, per kuriuos skirta pradinė laisvės atėmimo bausmė, atidedant jos vykdymą, teismo procesai, per kuriuos tie patys asmenys buvo nuteisti už lemiamas veikas, ir procesai (jei buvo vykdomi atskirai), per kuriuos buvo pakeista pradinė, atidėta laisvės atėmimo bausmė, yra „teisminiai nagrinėjimai, [per kuriuos] buvo priimtas <...> sprendimas“. Visi jie turi lemiamą reikšmę laisvės atėmimui, dėl kurio prašoma perduoti atitinkamus asmenis.

55. Teisingumo Teismo jurisprudencija, susijusi su sąvoka „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, leidžia ir netgi patvirtina tokį siūlomą aiškinimą.

3. *Esama jurisprudencija, patvirtinanti siūlomą aiškinimą*

a) *Ar „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, gali apimti kelis procesus?*

56. Sprendime *Tupikas* Teisingumo Teismas konstatavo: „jeigu procesas vyko keliuose instancijose, kuriose vienas po kito buvo priimti keli sprendimai, ir bent vienas jų buvo priimtas *in absentia*, „teisminį nagrinėjimą, [per kurį] buvo <...> priimtas sprendimas“, pagal [Pagrindų sprendimo dėl EAO] 4a straipsnio 1 dalį reikia suprasti kaip instanciją, kurioje priimtas paskutinis toks sprendimas <...>“²⁸.

57. Šis sakinytis gali leisti manyti, kad siekiant nustatyti, ar taikoma Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalis, svarbus yra tik paskutinis procesas.

58. Vis dėlto Sprendime *Zdziaszek*, priimtame tą pačią dieną kaip ir Sprendimas *Tupikas*, Teisingumo Teismas išaiškino: „konstatuotina, kad tokiu atveju, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kai po proceso apeliacinėje instancijoje, per kurį bylą buvo iš naujo išnagrinėta iš esmės, priimtame sprendime buvo galutinai nuspręsta dėl atitinkamo asmens kaltės ir tuo remiantis jam buvo paskirta laisvės atėmimo bausmė, o jos dydis pakoreguotas vėlesniu kompetentingos institucijos sprendimu po to, kai ji pasinaudojo savo diskrecija tuo klausimu ir galutinai nustatė bausmę, taikant [Pagrindų sprendimo dėl EAO] 4a straipsnio 1 dalį reikia atsižvelgti į abu sprendimus“²⁹.

59. Tai leidžia manyti, jog Teisingumo Teismas laikosi pozicijos, kad, kai yra keli proceso etapai, jie visi reikšmingi, kad būtų taikoma Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalis, jeigu jie turi lemiamą reikšmę laisvės atėmimo bausmei. Todėl cituotas Sprendimo *Tupikas* punktas turi būti suprantamas atsižvelgiant į tos bylos aplinkybes: Teisingumo Teismas atsakė į prašymą

²⁸ 2017 m. rugpjūčio 10 d. Sprendimas *Tupikas* (C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 81 punktas).

²⁹ 2017 m. rugpjūčio 10 d. Sprendimas *Zdziaszek* (C-271/17 PPU, EU:C:2017:629, 93 punktas).

priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimą, ar apeliacinis procesas yra „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, jei asmuo dalyvavo nagrinėjant bylą pirmojoje instancijoje, bet nedalyvavo apeliacinėje instancijoje. Šis teiginys neužkerta kelio siūlomam aiškinimui, kad sąvoka „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“ apima visus procesus, kuriais prisidedama prie sprendimo dėl laisvės atėmimo³⁰.

60. Šios bylos skiriasi nuo ankstesnių bylų, nes teismo procesai dėl lemiamų veikų, vykę *in absentia*, buvo vykdomi ne dėl atidėtos laisvės atėmimo bausmės, dėl kurios buvo išduotas EAO. Šių teismo procesų poveikis galutiniam sprendimui dėl bausmių už pirmąsias veikas buvo tik šalutinis. Kartu jis buvo ir lemiamas.

61. Nors ankstesnėje jurisprudencijoje tiesiogiai neišspręstas klausimas, ar toks procesas yra tas, „[per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, ji neužkerta kelio aiškinimui, kad toks teismo procesas, jeigu jis yra lemiamas galutiniam sprendimui dėl bausmės, patenka į šios sąvokos taikymo sritį.

62. Sprendimai atšaukti laisvės atėmimo bausmės, paskirtos už pirmuosius nusikaltimus, vykdymo atidėjimą priklausė nuo asmens pripažinimo kaltu padarius lemiamas veikas per antrąjį teismo procesą ir nuo bausmės, paskirtos už šias veikas, pobūdžio bei trukmės. Kadangi teismo procesai dėl lemiamų veikų buvo lemiami sprendimų atšaukti laisvės atėmimo bausmės už pirmuosius nusikaltimus vykdymo atidėjimą dalis, jie yra sudedamoji dalis „teismo nagrinėjimo, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, kaip tai suprantama pagal Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalį.

b) Ar sprendimai atšaukti laisvės atėmimo bausmės vykdymo atidėjimą yra tik bausmės vykdymo tvarka, todėl jų neapima sąvoka „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“?

63. Sprendime *Zdziaszek*³¹ Teisingumo Teismas, remdamasis Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) jurisprudencija³², atskyrė, viena vertus, galutinį sprendimą, kuriuo nustatomas paskirtos bausmės pobūdis ir dydis, ir, kita vertus, paskirtos laisvės atėmimo bausmės vykdymo tvarką. Iš to jis padarė išvadą, kad „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, apima pirmąją procesų grupę, bet neapima antrosios³³.

³⁰ Iš ankstesnės jurisprudencijos taip pat aiškiai matyti, kad „sprendimas“, kaip jis suprantamas pagal Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalį, gali būti susijęs arba su galutiniu asmens pripažinimu kaltu, arba su galutiniu bausmės skyrimu, arba su abiem. Žr. 2017 m. rugpjūčio 10 d. Sprendimą *Tupikas* (C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 78 ir 83 punktai) ir 2017 m. rugpjūčio 10 d. Sprendimą *Zdziaszek* (C-271/17 PPU, EU:C:2017:629, 94 punktas). Nagrinėjamoje byloje pateikti prejudiciniai klausimai susiję su sprendimais dėl laisvės atėmimo bausmių už pirmąsias nusikalstamas veikas, o ne su sprendimais dėl asmens pripažinimo kaltu padarius šias nusikalstamas veikas.

³¹ 2017 m. rugpjūčio 10 d. Sprendimas *Zdziaszek* (C-271/17 PPU, EU:C:2017:629, 85 ir 87 punktai).

³² Teisingumo Teismas nurodė šias EŽTT bylas: 1993 m. rugsėjo 21 d. EŽTT sprendimą *Kremzow prieš Austriją* (CE:ECHR:1993:0921JUD001235086, 67 punktas), susijusį su asmens nedalyvavimu teismo posėdyje nagrinėjant apeliacinę bylą dėl ilgalaikės laisvės atėmimo bausmės pakeitimo laisvės atėmimu iki gyvos galvos, taip pat sprendimu, ar ši bausmė turėtų būti atlikta įprastoje įkalinimo įstaigoje, ar psichiatrijos ligoninėje; jame EŽTT konstatavo EŽTK 6 straipsnio 1 dalies pažeidimą; 2012 m. balandžio 3 d. EŽTT sprendimą *Boulois prieš Liuksemburgą* (CE:ECHR:2012:0403JUD003757504, 87 punktas) dėl prašymo suteikti galimybę vienai dienai išvykti iš kalėjimo atmetimo, kuris, kaip konstatuota, nepateko į EŽTK 6 straipsnio 1 dalies taikymo sritį, susijusią su baudžiamąja teise; taip pat 2013 m. lapkričio 28 d. EŽTT sprendimą *Dementyev prieš Rusiją* (CE:ECHR:2013:1128JUD004309505, 23 punktas) dėl to, kad asmuo nedalyvavo teismo posėdyje, per kurį buvo paskirta subendrinta bausmė; šiame sprendime pripažinta, kad šiai situacijai taikoma EŽTK 6 straipsnio 1 dalis, susijusi su baudžiamąja teise.

³³ 2017 m. rugpjūčio 10 d. Sprendimas *Zdziaszek* (C-271/17 PPU, EU:C:2017:629, 85 punktas).

64. Šis nustatymas turėjo lemiamą reikšmę byloje *Ardic*. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kaip ir visos Teisingumo Teisme nagrinėjamoje byloje dalyvaujančios šalys, daugiausia dėmesio skyrė šio sprendimo pasekmėms abiejų nagrinėjamų sujungtų bylų išsprendimui.

65. Minėtoje byloje *Ardic* nagrinėtas lygtinio paleidimo į laisvę prieš terminą atšaukimas. Vokietijos pilietis S. Ardic dviem apkaltinamaisiais nuosprendžiais Vokietijoje buvo nuteistas laisvės atėmimo bausme. Jam atlikus dalį šios bausmės, likusios jos dalies vykdymas buvo atidėtas. Konkrečiau kalbant, atlikus tam tikrą laisvės atėmimo bausmės dalį ir įvykdžius papildomas sąlygas, pagal Vokietijos teisę likusios laisvės atėmimo bausmės dalies vykdymas gali būti atidėtas su išlygomis ir asmuo gali būti lygtinai paleistas į laisvę³⁴.

66. Vis dėlto S. Ardic nesilaikė nustatytų lygtinio paleidimo sąlygų. Todėl Vokietijos teismas atšaukė lygtinį paleidimą į laisvę, bet S. Ardic nedalyvavo šiame procese. Byloje *Ardic Rechtbank Amsterdam* Amsterdamo apylinkės teismas (Nyderlandai), turėjęs priimti sprendimą dėl EAO vykdymo, pateikė Teisingumo Teismui klausimą, ar pagal Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalį procesas dėl lygtinio paleidimo atšaukimo yra „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“.

67. Sprendime *Ardic* Teisingumo Teismas išties pakartojo, kad pagal EŽTT jurisprudenciją išsami laisvės atėmimo bausmių vykdymo ar taikymo tvarka nepatenka į EŽTK 6 straipsnio 1 dalies taikymo sritį, todėl jai netaikoma ir Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalis³⁵. Taikydamas šią logiką S. Ardic situacijai Teisingumo Teismas nusprendė, kad toje byloje nagrinėjamam sprendimui Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalis netaikoma.

68. Sprendimas *Ardic* nusipelno tam tikros kritikos. Pavyzdžiui, visiškai neaišku, kodėl EŽTT jurisprudencija, kurioje aiškinama sąvoka „baudžiamasis kaltinimas“ (reikšminga EŽTK 6 straipsnio taikymui), turėtų būti automatiškai taikoma aiškinant Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalį³⁶. Be to, sunku suprasti, kodėl Teisingumo Teismas rėmėsi beveik vien Sprendimu *Boulois prieš Liuksemburgą*³⁷, susijusiu su prašymo vienai dienai išleisti iš įkalinimo įstaigos atmetimu³⁸, siekdamas pagrįsti išvadą, kad sprendimas atšaukti lygtinį paleidimą yra bausmės vykdymo tvarka. Vis dėlto vien formalus Sprendimo *Ardic* aiškinimas, kad sprendimai visada turėtų būti priskiriami arba prie „bausmės vykdymo tvarkos“, arba prie „sprendimų dėl bausmės pobūdžio ir dydžio“, neatitiktų Teisingumo Teismo nurodytų motyvų.

69. Manau, svarbiausia Teisingumo Teismo išvada Sprendime *Ardic* yra tokia: „taigi atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad taikant [Pagrindų sprendimo dėl EAO] 4a straipsnio 1 dalį joje vartojama sąvoka „sprendimas“ neapima sprendimo dėl prieš tai skirtos laisvės atėmimo bausmės vykdymo ar taikymo, *nebent šiuo sprendimu siekiama pakeisti minėtos bausmės pobūdį ar dydį arba jis turi tokį poveikį, o jį priėmusi institucija šiuo aspektu turėjo diskreciją*“³⁹.

³⁴ Dėl S. Adic bylai reikšmingo teisinio pagrindo apžvalgos žr. 2017 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Ardic* (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026, 19–30 punktai) ir generalinio advokato M. Bobek išvadą byloje *Ardic* (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1013, 29–33 punktai).

³⁵ 2017 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *Ardic* (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026, 75 punktas).

³⁶ Šiuo klausimu darau nuorodą į generalinio advokato M. Bobek išvadą byloje *Ardic* (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1013, 46 punktas).

³⁷ 2012 m. balandžio 3 d. EŽTT sprendimo *Boulois prieš Liuksemburgą* (CE:ECHR:2012:0403JUD003757504) 87 punktas. Pažymėtina, kad EŽTT jurisprudencija nėra lemiamą, kai reikia nustatyti aiškią taisyklę dėl to, kaip atskirti sprendimą dėl bausmės pobūdžio ar dydžio nuo sprendimo dėl bausmės vykdymo tvarkos.

³⁸ Kaip savo rašytinėse pastabose teisingai pažymėjo LU, tai sunku lyginti su likusios laisvės atėmimo bausmės dalies vykdymo atidėjimu.

³⁹ 2017 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *Ardic* (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026, 77 punktas); išskirta mano.

70. Atrodo, kad formalus sprendimų dėl bausmių vykdymo ir sprendimų dėl bausmės pobūdžio ir dydžio atskyrimas neturėjo lemiamos reikšmės nustatant, ar aptariamas sprendimas yra „sprendimas“, kaip tai suprantama pagal Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalį. Buvo svarbu tai, kad sprendimo *tikslas* ar *poveikis* yra pakeisti anksčiau paskirtą bausmę. Dar buvo svarbu, kad bausmės pakeitimas nebūtų automatinis ir priklausytų nuo sprendimą priimančios institucijos diskrecijos; prie šios aplinkybės grįšiu tolesnėje šios išvados dalyje.

71. Nepaisant to, ar tokio aiškinimo taikymui byloje *Ardic* nagrinėtai situacijai būtų pritarta, ar ne, atrodo, kad toje byloje Teisingumo Teismo pozicijai turėjo įtakos tai, kad S. Ardic išvyko iš Vokietijos ir taip aiškiai pažeidė lygtinio paleidimo sąlygas⁴⁰. Taigi lygtinio paleidimo atšaukimą lėmė ne teismo sprendimas, o tai, kad S. Ardic akivaizdžiai pažeidė šio lygtinio paleidimo sąlygas.

72. Ši išvada, atsižvelgiant į konkrečias bylos *Ardic* aplinkybes, nereiškia, kad šiose bylose nagrinėjamas procesas tiek dėl lemiamų veikų, tiek dėl laisvės atėmimo bausmių vykdymo atidėjimo atšaukimo priėmus apkaltinamuosius nuosprendžius dėl šių veikų, nepatenka į Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies taikymo sritį.

73. Teismo procesų dėl lemiamų veikų *poveikis* buvo tas, kad per pirmuosius procesus paskirtų bausmių pakeitimas tapo neišvengiamas arba bent įmanomas. Todėl atitinkamiems asmenims turėjo būti suteikta galimybė gintis teismo procese dėl lemiamų veikų⁴¹. Žinoma, dalyvavimas tuose teismo procesuose buvo svarbus jų teisei į gynybą dėl pačių lemiamų veikų; tačiau tai nėra svarbu atsižvelgiant į Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalį. Svarbu tai, kad jų gynyba per teismo procesus dėl lemiamų veikų galėjo turėti įtakos bausmių už pirmuosius nusikaltimus, dėl kurių buvo išduoti EAO, pakeitimui⁴².

74. Kalbant apie procesą dėl bausmės vykdymo atidėjimo atšaukimo, pažymėtina, kad, jeigu jis vykdomas atskirai nuo proceso dėl lemiamų veikų, pati jo *paskirtis* yra galimas ankstesnio sprendimo dėl bausmės pakeitimas. Taigi, jei sprendimą priimanti institucija turi kokią nors diskreciją, spręsdama dėl bausmės vykdymo atidėjimo atšaukimo, ši procesą apima Teisingumo Teismo konstatavimas Sprendime *Ardic*, pakartotas šios išvados 69 punkte.

75. Apibendrinant darytina išvada, kad pagal ankstesnę jurisprudenciją ne tik nedraudžiama, bet netgi patvirtinama išvada, kad „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“ – tai kiekvienas procesas, turintis lemiamos įtakos (dėl savo poveikio ar paskirties) galutiniam sprendimui, kuriuo skiriama laisvės atėmimo bausmė, dėl kurios yra išduotas EAO.

⁴⁰ Šiuo klausimu žr. 2017 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Ardic* (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026, 80 punktas). Visos šalys per posėdį Teisingumo Teisme sutiko, kad bylą *Ardic* galima atskirti nuo šių dviejų bylų dėl jos faktinių aplinkybių. Išties lygtinio paleidimo atšaukimas byloje *Ardic* buvo grindžiamas ne kaltės nustatymu, o tuo, kad S. Ardic išvyko iš Vokietijos ir taip pažeidė lygtinio paleidimo sąlygas. Nagrinėjamosiose dviejose bylose atšaukimas yra baudžiamojo proceso, per kurį buvo priimtas apkaltinamasis nuosprendis ir kuriame abu apeliantai nedalyvavo, pasekmė.

⁴¹ Šios išvados nekeičia tai, kad perduotini asmenys žinojo, jog dėl nuteisimo už naują nusikalstamą veiką pirmosios laisvės atėmimo bausmės vykdymo atidėjimas būtų arba galėtų būti atšauktas. Sprendimo *Ardic* 83 punkte Teisingumo Teismas konstatavo priešingai, t. y. kadangi S. Ardic žinojo, kad negali išvykti iš šalies, išvada, kad sprendimas atšaukti sprendimą dėl lygtinio paleidimo nepatenka į Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies taikymo sritį, buvo pagrįsta. Tai galima paaiškinti Teisingumo Teismo išvada, kad dėl tokio paleidimo sąlygų pažeidimo lygtinis paleidimas automatiškai atšaukiamas. Vis dėlto šiose bylose bausmės vykdymo atidėjimo atšaukimas priklausė nuo to, ar teismas pripažins asmenį kaltu dėl nusikalstamos veikos, už kurią buvo skirta laisvės atėmimo bausmė. Nors S. Ardic negalėjo pakeisti to, kad išvyko iš šalies, šiose bylose apeliantai galėtų paveikti sprendimą dėl kaltės ir bausmės, dalyvaudami teismo procesuose dėl lemiamų veikų.

⁴² Abu apeliantai pagrindinėje byloje teigė, kad laisvės atėmimo bausmės už pirmuosius nusikaltimus vykdymas tiesiogiai išplaukia iš antrojo apkaltinamojo nuosprendžio, todėl jie yra taip glaudžiai susiję, kad į antrąjį apkaltinamąjį nuosprendį turi būti atsižvelgta sprendžiant dėl EAO vykdymo. Be to, prašymus priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas mano, kad tarp abiejų teismo procesų yra glaudus ryšys, kuris galėtų pateisinti antrojo teismo proceso kvalifikavimą kaip teismo nagrinėjimo, per kurį buvo priimtas sprendimas. Pritariu šioms argumentams.

76. Taigi negalima pritarti *Minister for Justice and Equality* ir Airijos argumentams, grindžiamiems Sprendimu *Ardic*, pagal kuriuos šiose sujungtose bylose kalbama apie paprastą vykdymo tvarką, todėl Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalis joms netaikoma.

77. Vadinasi, atėmimas iš LU ir PH galimybės pateikti savo gynybos argumentus per teismo procesus dėl lemiamų veikų gali būti atsisakymo vykdyti EAO pagrindas, jei nėra įvykdyta nė viena iš Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies a–d punktuose nustatytų sąlygų.

4. *Institucijos, priimančios sprendimą dėl bausmės pakeitimo, diskrecija*

78. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas byloje C-514/21 pateikto 1 klausimo b punkte siekia išsiaiškinti, ar yra svarbi galima išduodančiosios valstybės teismo diskrecija priimant sprendimą dėl bausmės vykdymo atidėjimo atšaukimo.

79. Kaip jau paaiškinau pirma šioje išvadoje, nagrinėdama Sprendimo *Ardic* poveikį šioms byloms, sprendžiant, ar sprendimas patenka į Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies taikymo sritį, yra svarbi sprendimą priimančios institucijos diskrecija. Vis dėlto sprendimą dėl vykdymo atidėjimo atšaukimo priimančios institucijos diskrecija, kaip, regis, yra byloje C-514/21, nereiškia, kad teismo procesas dėl lemiamų veikų nepatenka į Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies taikymo sritį.

80. Norėčiau paaiškinti savo poziciją.

81. Sprendimai dėl vykdymo atidėjimo atšaukimo, nesvarbu, ar jie būtų priimami automatiškai (kaip byloje C-515/21), ar sprendimą priimančios institucijos nuožiūra (kaip byloje C-514/21), negalėjo būti priimti, nenustačius kaltės ir nepaskyrus laisvės atėmimo bausmių už lemiamas veikas. Jei asmenys, kuriuos prašoma perduoti, būtų dalyvavę teismo procesuose dėl lemiamų veikų, jie būtų galėję paneigti savo kaltę arba paveikti bausmę. Taip yra todėl, kad teismas, kuris sprendė dėl lemiamų veikų, turėjo tam tikrą diskreciją dėl bausmės pobūdžio ir dydžio⁴³.

82. Jei asmuo nebūtų buvęs pripažintas kaltu dėl lemiamų veikų ar jei būtų palikta tik pinigine bausmė, procesas dėl vykdymo atidėjimo atšaukimo net nebūtų įvykęs. Būtent teismo procesai dėl lemiamų veikų lėmė (iš čia ir jų pavadinimas) bausmių už pirmuosius nusikaltimus pakeitimą.

83. Akivaizdu, kad taip yra tuo atveju, kai bausmės vykdymo atidėjimas atšaukiamas automatiškai. Vis dėlto tas pats taikoma ir tada, kai sprendimą priimanti institucija turi diskreciją dėl vykdymo atidėjimo atšaukimo. Tokios diskrecijos klausimas nebūtų kilęs, nesant paskirtos bausmės už lemiamas veikas. Būtent todėl, siekiant tinkamai užtikrinti jų teisę į gynybą, atitinkami asmenys turėjo turėti galimybę dalyvauti *ir* teismo procese dėl lemiamų veikų, *ir* atskirame procese, per kurį buvo pakeista pirminė laisvės atėmimo bausmė, jei per pastarąjį procesą valdžios institucijos turėjo diskreciją.

⁴³ Tai aiškiai parodo situacija byloje C-514/21, kurioje pirmosios instancijos teismas, pripažinęs asmenį kaltu padarius lemiamas veikas, skyrė tik baudą, o apeliacinės instancijos teismas pakeitė šią bausmę laisvės atėmimo bausme.

84. Taigi institucijos, priimančios sprendimą dėl bausmės vykdymo atidėjimo atšaukimo, diskrecija neturi įtakos išvadai, kad teismo procesai dėl lemiamų veikų patenka į Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies taikymo sritį. Vis dėlto ji yra svarbi sprendžiant, ar sąvoka „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, apima ir tokį teismo procesą, jeigu jis vykdomas atskirai, kaip, regis, yra byloje C-515/21⁴⁴.

85. Asmuo, dėl kurio laisvės atėmimo kyla klausimas, turėtų turėti galimybę dalyvauti tokiaame procese asmeniškai, jei sprendimą priimanti institucija turi diskreciją neatšaukti laisvės atėmimo bausmės vykdymo atidėjimo arba atšaukti jį tik iš dalies po to, kai asmuo pripažįstamas kaltu padaręs lemiamą veiką. Todėl toks procesas taip pat yra „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, kaip ir teismo procesai dėl lemiamos veikos, ir perduotinam asmeniui turi būti suteikta galimybė dalyvauti abiejuose šiuose procesuose.

86. Atvirkščiai, jei sprendimas atšaukti laisvės atėmimo bausmės vykdymo atidėjimą yra tik deklaratyvus pobūdžio ir jį automatiškai lemia asmens pripažinimas kaltu ir bausmės skyrimas už lemiamas veikas, tik pastarasis teismo procesas (o ne atšaukimo procesas, jeigu jis vykdomas atskirai) yra „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, kaip tai suprantama pagal Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalį. Atrodo, taip yra byloje C-515/21.

5. Dėl EAO mechanizmo veiksmingumo

87. Sprendime *Ardic* Teisingumo Teismas įspėjo, kad sąvoką „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“ aiškinant pernelyg plačiai galėtų būti pakenkta EAO mechanizmo veiksmingumui⁴⁵.

88. Sutinku su tuo, kad Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies taikymo sritis neturėtų būti aiškinama plačiai, nes joje įtvirtinta bendros taisyklės, kad vykdančioji institucija turėtų pasitikėti išduodančiąja institucija ir automatiškai vykdyti EAO, išimtis⁴⁶. Vis dėlto 4a straipsnis buvo įtrauktas į šį pagrindų sprendimą ne tik tam, kad EAO mechanizmas taptų veiksmingesnis, bet ir siekiant sustiprinti teisės dalyvauti nagrinėjant bylą teisme apsaugos lygį⁴⁷.

89. Šiuo klausimu vertėtų pažymėti, kad minėtos 4a straipsnio 1 dalies nebuvo pirminės redakcijos Pagrindų sprendime dėl EAO, tačiau ji buvo įtraukta, iš dalies jį pakeitus Pamatiniu sprendimu 2009/299. Šiuo 2009 m. pakeitimu siekta „nustatyti aiškius ir bendrus sprendimų, priimtų po teismo nagrinėjimo, kuriame atitinkamas asmuo asmeniškai nedalyvavo, nepripažinimo pagrindus“⁴⁸, o tai taikoma įvairiuose Sąjungos teisės aktuose, susijusiuose su teisiniu bendradarbiavimu baudžiamosiose bylose⁴⁹.

⁴⁴ Remiantis turima informacija, bausmės vykdymo atidėjimo atšaukimo procesas byloje C-515/21 buvo atskiras, tačiau bylą nagrinėjusiam teismui nebuvo palikta jokios diskrecijos.

⁴⁵ 2017 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *Ardic* (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026, 87 punktą). Taip pat žr. generalinio advokato J. Richard de la Tour išvadą byloje *Puig Gordi ir kt.* (C-158/21, EU:C:2022:573, 12 punktą).

⁴⁶ Pagrindų sprendimo dėl EAO 1 straipsnio 2 dalis.

⁴⁷ Šiuo klausimu žr. Pamatinio sprendimo 2009/299 4 konstatuojamąją dalį, kurioje, be kita ko, nurodyta: „šiuo pamatiniu sprendimu siekiama nustatyti tokius bendrus pagrindus, sudarančius vykdančiai institucijai galimybę vykdyti sprendimą[,] nepaisant to, kad asmuo nedalyvavo teisminiame nagrinėjime, visapusiškai gerbiant asmens teisę į gynybą“.

⁴⁸ Pamatinio sprendimo 2009/299 4 konstatuojamoji dalis.

⁴⁹ Žr. Pamatinio sprendimo 2009/299 3 ir 5 konstatuojamąsias dalis.

90. Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalyje, priimtoje po minėtų pakeitimų, suderinamos sąlygos, kuriomis EAO vykdanči teisminė institucija bet kurioje valstybėje narėje turi teisę nepripažinti per procesą *in absentia* priimto išduodančiosios valstybės teismo sprendimo. Šiuo pakeitimu atsižvelgiama ne tik į tai, kad teisė dalyvauti nagrinėjant bylą teisme yra EŽTK 6 straipsnio, kaip jį yra išaiškinęs EŽTT, dalis, bet ir į tai, kad ši teisė nėra absoliuti⁵⁰.

91. Konkrečiai kalbant, kaltinamasis gali laisva valia tiesiogiai arba netiesiogiai, bet aiškiai, atsisakyti teisės dalyvauti nagrinėjant bylą teisme⁵¹.

92. Siekiant nustatyti, kad taip yra, Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalyje numatyti atvejai, kai vykdančioji institucija turi padaryti išvadą, kad asmuo, kurį prašoma perduoti pagal EAO, atsisakė teisės asmeniškai dalyvauti teismo procese (arba pakartotinai nagrinėjant bylą) išduodančiojoje valstybėje (Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies a–c punktai). Jei įvykdoma viena iš šių sąlygų arba yra galimybė pakartotinai išnagrinėti bylą išduodančiojoje valstybėje po perdavimo (Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies d punktas), vykdančioji institucija privalo perduoti asmenį, dėl kurio išduotas EAO⁵². Taip yra todėl, kad, jei įvykdoma viena iš šių sąlygų, asmeniui buvo (arba bus) suteikta galimybė dalyvauti nagrinėjant bylą teisme ir paveikti galutinį sprendimą. Ir atvirkščiai, tik tada, kai nėra viena iš šių sąlygų nėra įvykdoma, pagal Pagrindų sprendimą dėl EAO vykdančiajai institucijai leidžiama atsisakyti perduoti asmenį.

93. Taigi pagal Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalį sudaromos sąlygos asmenis perduoti suderintai ir lengvai, bet kartu nusikaltimų padarymu kaltinamiems asmenims užtikrinama aukšto lygio apsauga, suteikiant jiems galimybę apsiginti per teismo procesą.

94. Vadinas, EAO mechanizmo veiksmingumas negali būti pasiektas aukojant pagrindines teises, suteikiamas asmenims pagal Sąjungos konstitucinę santvarką.

95. Europos Sąjungoje priimtinos teisės dalyvauti nagrinėjant bylą teisme ribos aiškiai išdėstytos Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies a–d punktuose. Šios ribos atitinka aukštesnį apsaugos lygį, nei numatytas EŽTK 6 straipsnyje⁵³. Šis Sąjungos teisės aktų leidėjo pasirinkimas buvo patvirtintas Direktyva 2016/343⁵⁴.

96. Asmeniui, kuriam gali būti atimta laisvė, turi būti suteikta reali galimybė paveikti tokį sprendimą. Šiuo tikslu, kaip jau paaškiniau, būtina, kad tas asmuo turėtų galimybę dalyvauti visose proceso instancijose, kurios turi lemiamos įtakos sprendimui dėl laisvės atėmimo.

97. Taigi, net jei būtų galima teigti, kad EAO sistema būtų veiksmingesnė, jei teismo procesai dėl lemiamų veikų nebūtų priskiriami „teisminiam nagrinėjimui, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, toks aiškinimas neatitiktų teisės dalyvauti nagrinėjant bylą teisme apsaugos lygio, suderinto Sąjungos lygmeniu.

⁵⁰ Žr. Pamatinio sprendimo 2009/299 1 konstatuojamąją dalį.

⁵¹ 2016 m. gegužės 24 d. Sprendimas *Dworzecki* (C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, 42 punktas).

⁵² Regis, tos pačios sąlygos pakartotos Direktyvoje 2016/343. Žr., be kita ko, jos 8 straipsnio 2 dalį ir 9 straipsnį.

⁵³ Pavyzdžiui, dėl reikalavimo, kad asmuo būtų faktiškai gavęs oficialią informaciją apie numatytą teisminį nagrinėjimą pagal Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies a punktą (žr. šios išvados 58 išnašą). Taip pat žr. Brodersen, K. H., Glerum, V. ir Klip, A., „The European Arrest Warrant and *in absentia* judgments: The cause of much trouble“, *New Journal of European Criminal Law*, vol.13(1), p. 7–27, žr. p. 12 ir 21; Klip, A., Brodersen, K. H. ir Glerum, V., „The European Arrest Warrant and In Absentia Judgments“, *Maastricht Law Series*, Nr. 12, Eleven International Publishing, Haga, 2020, p. 110.

⁵⁴ Žr. 2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimą *Generalstaatsanwaltschaft Hamburg* (C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042, 43 ir 44 punktai) ir 2022 m. gegužės 19 d. Sprendimą *Spetsializirana prokuratura (Teismo procesas dėl kaltinamojo, kuris slapstosi)* (C-569/20, EU:C:2022:401, 34, 35 ir 37 punktai).

98. Sąjungos teisės aktų leidėjo pasirinktas ir visose valstybėse narėse taikomas apsaugos lygis negali būti sumažintas dėl susirūpinimo EAO mechanizmo veiksmingu veikimu.

99. Todėl negalima pritarti argumentui, kad aiškinimas, pagal kurį bet kuris proceso etapas, galintis daryti įtaką sprendimui dėl asmens laisvės atėmimo, laikomas „teisiniu nagrinėjimu, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, pakenks EAO mechanizmui.

6. Dėl nebaudžiamumo pavojaus

100. O kaip yra dėl nebaudžiamumo? Ar LU ir PH galėtų išvengti laisvės atėmimo bausmės, kurią jie turėjo atlikti atitinkamose išduodančiose valstybėse narėse, jei teismo procesai dėl lemiamų veikų būtų įtraukti į sąvoką „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“? Manau, kad ne.

101. Skiriant bausmę LU ir PH per teismo procesus dėl jų padarytų pirmųjų nusikaltimų jiems nebuvo atimta laisvė. Jei paskesnis procesas, per kurį paskiriama laisvės atėmimo bausmė, turėtų trūkumą, šis laisvės atėmimas taip pat turėtų trūkumą. Šiuo klausimu Komisija teisingai pažymi, kad abiejose bylose nebūtų buvę galima išduoti EAO, jei nebūtų buvę teismo procesų dėl lemiamos veikos. Taigi, jei paskesni teismo procesai nepatektų į Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies taikymo sritį, laisvės atėmimas galėtų būti neteisėtas.

7. Tarpinė išvada

102. Taigi manau, kad sąvoka „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, kaip ji suprantama pagal Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalį, turi būti aiškinama kaip bet kuris proceso etapas, kuris turi lemiamos įtakos sprendimui dėl asmens laisvės atėmimo. Taip yra todėl, kad atitinkamam asmeniui turi būti suteikta galimybė daryti įtaką galutiniam sprendimui dėl jo laisvės.

103. Atsižvelgdama į tai, konstatuoju, kad abu teismo procesai (dėl pirmųjų nusikaltimų ir dėl lemiamų veikų) patenka į Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies taikymo sritį.

B. Dėl antrojo ir trečiojo klausimų

104. Antruoju ir trečiuoju klausimais abiejose bylose, kuriuos nagrinėsiu kartu, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar jis turi teisę (o gal net pareigą) ištirti, ar procesu dėl lemiamų veikų ir paskesnėmis nutartimis dėl vykdymo išduodančiojoje valstybėje buvo pažeista EŽTK 6 straipsnyje užtikrinama teisė į teisingą bylos nagrinėjimą? Ar tuo atveju, jei būtų konstatuotas EŽTK 6 straipsnio pažeidimas, vykdančioji institucija turi teisę ar net privalo atsisakyti vykdyti EAO arba nustatyti perdavimo išduodančiajai valstybei sąlygas? Ar atliekant tokį tyrimą reikia įvertinti, ar pažeista tai, kas sudaro EŽTK 6 straipsnyje užtikrinamos pagrindinės teisės esmę ir kas sudaro šios teisės esmę tuo atveju, kai teismo procesas buvo vykdomas *in absentia*?

105. Šie klausimai turėtų būti analizuojami skirtingai, atsižvelgiant į atsakymą į pirmąjį klausimą. Kitaip tariant, atsakymai priklauso nuo to, ar teismo procesai dėl lemiamų veikų ir per juos priimtose nutartys dėl vykdymo patenka į Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies

taikymo sritį, ar ne. Kad pateikčiau visapusiškai naudingą išvadą Teisingumo Teismui, apsvarstysiu kiekvieną iš galimų dviejų alternatyvų, dėl kurių galutinį sprendimą priims Teisingumo Teismas.

106. Pirmiausia reikėtų pažymėti, jog šie klausimai kyla dėl to, kad nacionalinių teismų pareiga tikrinti ir užtikrinti EŽTK 6 straipsnio laikymąsi kertasi su tarpusavio pasitikėjimo idėja, kuria grindžiamas EAO mechanizmas, pagal kurią vykdančioji institucija iš esmės privalo automatiškai vykdyti EAO, nekvestionuodama procesų išduodančiojoje valstybėje.

1. 1 galimybė: teismo procesai dėl lemiamų veikų patenka į Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies taikymo sritį

107. Jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kaip siūlau, kad abu teismo procesai dėl lemiamų veikų yra „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, tai reikštų, kad turi būti taikoma Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalis. Tokiu atveju pareiga perduoti arba teisė neperduoti priklauso tik nuo šioje nuostatoje įtvirtintų sąlygų.

108. Jei vykdančioji institucija konstatuoja, kad viena iš šių sąlygų yra įvykdyta, pavyzdžiui, išduodančiojoje valstybėje po perdavimo yra galimybė pakartotinai išnagrinėti bylą, kaip numatyta Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies d punkte, vykdančioji institucija privalo vykdyti EAO⁵⁵. Jeigu įvykdoma viena iš Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies a–d punktuose nustatytų sąlygų, EŽTK 6 straipsnis nepažeidžiamas. Todėl nereikia jokio papildomo tyrimo dėl galimų šios nuostatos pažeidimų.

109. Tokia išvada darytina remiantis Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies tikslu. Kaip jau paaškiniau (žr. šios išvados 89 punktą), šia nuostata buvo siekiama suderinti sąlygas, kuriomis gali būti ribojama teisė dalyvauti nagrinėjant bylą teisme. Šios sąlygos visapusiškai atitinka EŽTK 6 straipsnio reikalavimus ir jo aiškinimą⁵⁶ ir net numato aukštesnę šios pagrindinės teisės apsaugos lygį, palyginti su EŽTK⁵⁷.

110. Vadinas, vykdančioji institucija, laikydama Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalyje numatytos perdavimo pareigos, neabejotinai taip pat vykdo jai pagal EŽTK 6 straipsnį tenkančius įpareigojimus.

111. Vis dėlto, jeigu nėra įvykdyta nė viena iš Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies a–d punktuose nustatytų sąlygų, vykdančioji institucija įgyja teisę nevykdyti EAO. Tai reiškia, kad vykdančioji institucija gali nuspręsti vykdyti EAO arba jo nevykdyti.

⁵⁵ Be to, šiose bylose keliamas ir kitas klausimas: kada vykdančioji institucija turėtų būti įsitikinusi, kad yra įvykdyta viena iš Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalyje nustatytų sąlygų? Vykdančiosios ir išduodančiosios institucijos bendrauja, naudojamosi prie Pagrindų sprendimo dėl EAO pridėta forma; kadangi joje yra iš anksto paruošti langeliai, kuriuos reikia pažymėti, nepanašu, kad ji visapusiškai užtikrintų naudingą bendravimą. Šiose bylose vykdančiosios ir išduodančiosios institucijos daug kartų keitėsi informacija pagal Pagrindų sprendimo dėl EAO 15 straipsnį. Vis dėlto atrodo, kad, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, to nepakako, kad būtų galima užtikrintai nuspręsti, ar buvo pažeista teisė dalyvauti nagrinėjant bylą teisme. Pavyzdžiui, byloje C-515/21 išduodančioji institucija paaškinavo, kad egzistuoja ypatinga teisių gynimo priemonė, kuria siekiama atnaujinti teismo procesus dėl lemiamų veikų. Vis dėlto neatrodo, kad tokia galimybė įtikino vykdančiąją instituciją, jog Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies d punkto reikalavimas yra įvykdytas.

⁵⁶ Žr. generalinio advokato Y. Bot išvadą byloje *Melloni* (C-399/11, EU:C:2012:600, 80–82 punktai).

⁵⁷ Žr. šios išvados 53 išnašą.

112. Taigi papildomas klausimas susijęs su tuo, kaip vykdančioji institucija turėtų naudotis tokia diskrecija. Ar Sąjungos teisėje, įskaitant Pagrindų sprendimą dėl EAO, reglamentuojamas naudojimasis šia diskrecija?

113. Mano nuomone, kiek tai susiję su galimybe neperduoti, pagal Sąjungos teisę reikalaujama tik konstatavimo, kad nėra įvykdyta nė viena iš Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalyje nustatytų sąlygų.

114. Vis dėlto pagal Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalį suteikiama apsauga tam tikromis aplinkybėmis gali būti aukštesnio lygio nei numatytoji pagal EŽTK 6 straipsnį⁵⁸. Vadinasi, gali būti, kad EŽTK 6 straipsnis nebus pažeistas, nors teisės dalyvauti nagrinėjant bylą teisme, kaip ji suprantama pagal Sąjungos teisės sistemą, nebuvo laikomasi. Ar tokiu atveju vykdančioji institucija, prieš priimdama sprendimą perduoti, turi įsitikinti, kad nebuvo pažeistas EŽTK 6 straipsnis? Manau, atsakymas į šį klausimą nėra Sąjungos teisės dalykas.

115. Vykdančioji institucija, net ir konstatavusi, kad nėra įvykdytos Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies sąlygos, gali, bet neprivalo, atsižvelgti į kitas aplinkybes, galinčias ją įtikinti, kad perdavus suinteresuotąjį asmenį nebus pažeista jo teisė į gynybą pagal EŽTK 6 straipsnį, ir tada perduoti asmenį⁵⁹.

116. Sudėtingesnis klausimas yra: ar vykdančioji institucija gali nuspręsti perduoti asmenį, net jei nėra įvykdytos Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalyje nustatytos sąlygos ir jei dėl perdavimo tuo pat metu galėtų būti pažeistas EŽTK 6 straipsnis?

117. Mano nuomone, tokiu atveju pagal Pagrindų sprendimą dėl EAO vykdančiajai institucijai vis tiek paliekama galimybė rinkis ir juo neužkertamas kelias priimti sprendimą perduoti asmenį. Šiai išvadai akivaizdžiai prieštarauja tai, kad taip atsiranda galimybė pažeisti atitinkamo asmens pagrindinę teisę į teisingą bylos nagrinėjimą. Ar tai gali būti leidžiama pagal Chartiją arba Pagrindų sprendimo dėl EAO 1 straipsnio 3 dalį? Žinoma, kad ne. Vis dėlto tokiu atveju atsakomybė už pagrindinių teisių apsaugą tenka išduodančiajai valstybei (kaip išsamiau paaiškinsiu analizuodama prielaidą, kad Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalis šiose bylose netaikoma).

118. Darytina išvada, kad Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalis nebetaikoma, kai vykdančiajai institucijai atsiranda galimybė neperduoti.

119. Galiausiai manau, kad nusprendusi įvykdyti EAO pasinaudodama jai pagal Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalį suteikta diskrecija vykdančioji teisminė institucija negali nustatyti sąlygų išduodančiajai teisminei institucijai. Tai prieštarautų sklandžiam EAO sistemos

⁵⁸ Pavyzdžiui, taip buvo byloje, kurioje priimtas 2016 m. gegužės 24 d. Sprendimas *Dworzecki* (C-108/16 PPU, EU:C:2016:346). Lenkija išdavė EAO dėl P. Dworzecki perdavimo. Nors teismo procesas buvo surengtas *in absentia*, Lenkijos išduodančioji institucija nurodė, kad P. Dworzecki gavo oficialią informaciją apie numatytą teisminį nagrinėjimą, nes ši informacija buvo perduota jo namuose, jo nurodytu adresu gyvenančiam pilnamečiam asmeniui. Nors pagal Lenkijos teisę įteikimas buvo laikomas teisėtu, nebuvo įvykdyta Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies a punkte numatyta sąlyga, pagal kurią reikalaujama, kad teismo šaukimas būtų gautas „asmeniškai“. Teisingumo Teismas nusprendė, kad toje byloje vykdančioji teisminė institucija vis dėlto galėjo atlikti perdavimą, atsižvelgdama į kitas aplinkybes, galinčias įtikinti šią teisminę instituciją, kad nebus pažeista P. Dworzecki teisė į gynybą (žr. šio sprendimo 47–52 punktus). Asmens ketinimą išvengti jo bylos nagrinėjimo EŽTT pripažino pagrįsta priežastimi neleisti pakartotinai nagrinėti bylos dėl už akių priimto sprendimo. Žr., pavyzdžiui, 2001 m. birželio 14 d. EŽTT sprendimą *Medenica prieš Šveicariją* (CE:ECHR:2001:0614JUD002049192, 55 ir 56 punktai).

⁵⁹ Šiuo klausimu žr. 2016 m. gegužės 24 d. Sprendimą *Dworzecki* (C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, 50 punktas) ir 2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimą *Generalstaatsanwaltschaft Hamburg* (C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042, 51 punktas).

veikimui ir netgi susilpnintų dviejų teisminių institucijų tarpusavio pasitikėjimą. Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalyje numatyta vykdymo ir nevykdymo galimybė, tačiau šia nuostata vykdančiajai teisminei institucijai nesuteikiama teisės iškraipyti vykdymo eigos⁶⁰.

2. Tarpinė išvada

120. Jei situacija patenka į Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies taikymo sritį, vykdančiajai institucijai pakanka patikrinti, ar įvykdytos šiame straipsnyje nurodytos sąlygos. Tai darydama, ji taip pat neabejotinai vykdo jai tenkančius įpareigojimus laikytis EŽTK 6 straipsnio.

3. 2 galimybė: teismo procesai dėl lemiamų veikų nepatenka į Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies taikymo sritį

121. Antrasis ir trečiasis klausimai abiejose bylose turėtų daugiau prasmės, jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad teismo procesai dėl lemiamų veikų (arba teismo posėdis dėl vykdymo) nelaikomas „teisiniu nagrinėjimu, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“. Tokiu atveju pagal Pagrindų sprendimą dėl EAO vykdančioji institucija neturėtų jokios galimybės atsisakyti vykdyti EAO.

122. Atsižvelgiant į esamą Pagrindų sprendimo dėl EAO aiškinimą, atsakymas į klausimą, ar vykdančioji institucija gali tirti galimus EŽTK 6 straipsnio pažeidimus, o juos konstatavusi nuspręsti nevykdyti EAO, atrodo paprastas: ne, negali. Pagrindų sprendime dėl EAO pateiktas išsamus EAO nevykdymo pagrindų sąrašas ir valstybės narės negali įtraukti jame nenurodytų pagrindų⁶¹.

123. Vis dėlto atrodo, kad tai kelia problemų vis daugiau nacionalinių teismų, kuriems tenka vykdyti EAO, nes kartu jiems tenka pareiga laikytis EŽTK 6 straipsnio⁶². Regis, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laikosi nuomonės, kad perdavus prašomus asmenis abiejose nagrinėjamosiose bylose būtų „akivaizdžiai paneigtas teisingumas“⁶³, todėl jam tektų pažeisti savo paties įsipareigojimus pagal EŽTK. Šių nacionalinių vykdančiųjų institucijų nuogaštavimų nereikėtų ignoruoti.

124. Taigi šiose bylose netiesiogiai keliamas klausimas, ar pagal Pagrindų sprendimo dėl EAO 1 straipsnio 3 dalį leidžiama atsisakyti perduoti asmenį dėl papildomų priežasčių, ypač tuo atveju, jei dėl perdavimo būtų „akivaizdžiai paneigtas teisingumas“ arba, kaip suformuluota prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimuose, būtų pažeista tai, kas sudaro pagrindinės teisės į teisingą bylos nagrinėjimą esmę.

125. Pagrindų sprendimo dėl EAO 1 straipsnio 3 dalyje aiškiai nurodyta, kad taikant šį aktą neturėtų būti pažeistos Sąjungos teisės sistemoje pripažintos pagrindinės teisės ir principai. Todėl prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimą galima suprasti taip, kad juo siekiama sužinoti, ar šis teismas turi teisę atsisakyti perduoti asmenį, net jeigu

⁶⁰ Išskyrus Pagrindų sprendimo dėl EAO 5 straipsnyje numatytus atvejus, iš kurių nė vienas netaikomas nagrinėjamosioms byloms: pirmasis atvejis susijęs su nusikaltimu, už kurį baudžiama laisvės atėmimu iki gyvos galvos arba įkalinimu iki gyvos galvos; antrasis atvejis yra tas, kai EAO išduodamas siekiant vykdyti baudžiamąjį persekiojimą.

⁶¹ 2017 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *Ardic* (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026, 70 punktas).

⁶² Žr. šios išvados 7 išnašą.

⁶³ Tokią formuluotę vartoja EŽTT. Žr., pavyzdžiui, 2019 m. liepos 9 d. EŽTT sprendimą *Kislov prieš Rusiją* (CE:ECHR:2019:0709JUD000359810, 107 ir 115 punktai).

netaikomas nė vienas iš Pagrindų sprendime dėl EAO išvardytų atvejų, kai jis vis dėlto konstatuoja, kad po perdavimo išduodančiojoje valstybėje gali būti pažeista pagrindinė teisė į teisingą bylos nagrinėjimą.

126. Iki šiol Teisingumo Teismas tokią galimybę, grindžiamą Pagrindų sprendimo dėl EAO 1 straipsnio 3 dalimi, įtvirtino dviem atvejais. Pirma, Sprendime *Aranyosi ir Căldăraru*⁶⁴ Teisingumo Teismas konstatavo, kad nežmoniško ar žeminamo elgesio (teisė nepatirti tokio elgesio yra absoliuti pagrindinė teisė)⁶⁵ pavojus yra pagrindas atsisakyti perduoti asmenį. Antra, Sprendime *LM*⁶⁶ Teisingumo Teismas pripažino, kad teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimo pavojus taip pat gali pateisinti atsisakymą perduoti asmenį⁶⁷.

127. Vis dėlto abiem atvejais abejonių, kad gali būti nepaisoma asmens, kurį prašoma perduoti, pagrindinės teisės, kilo vykdančiajai institucijai prieš tai konstatavus, kad išduodančiojoje valstybėje egzistuoja bendra ar sisteminė pagrindinių teisių apsaugos problema. Byloje *Aranyosi ir Căldăraru*⁶⁸ vykdančiajai institucijai suteikta galimybė įvertinti, ar su prašomu perduoti asmeniu būtų nežmoniškai arba žeminamai elgiamasi, priklausė nuo pradinės išvados, kad egzistuoja sisteminių ar bendrų trūkumų, susijusių su tam tikromis asmenų grupėmis ar tam tikrais sulaikymo centrais. Sprendime *LM*⁶⁹ ir paskesnėse bylose⁷⁰ buvo konstatuota, jog prieš nusprendžiant, kad kyla prašomo perduoti asmens teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimo pavojus, vykdančioji institucija pirma turi įsitikinti, ar išduodančiojoje valstybėje narėje egzistuoja sisteminė arba bendra teismų nepriklausomumo stokos problema.

128. Teisingumo Teismo poziciją minėtose bylose pateisina tai, kad dėl sisteminių trūkumų stokojama tarpusavio pasitikėjimo, kuriuo grindžiamas tarpusavio pripažinimas. Taigi žinojimas apie tokius trūkumus leidžia vykdančiajai institucijai abejoti procesais išduodančiojoje valstybėje ir patikrinti, ar kyla grėsmė pažeisti numatomo perduoti asmens teisę.

129. Vis dėlto, nesant tokių sisteminių ar bendrų trūkumų, nematau jokios priežasties vykdančiajai institucijai tikrinti, ar išduodančioji valstybė pažeis numatomo perduoti asmens teisę, kai kalbama apie kitus nei Pagrindų sprendime dėl EAO numatyti atvejus.

130. Atvirkščiai, leidimas atlikti tokius patikrinimus prieštarautų tarpusavio pasitikėjimo idėjai, kuria grindžiamas EAO mechanizmas. Šis mechanizmas grindžiamas prezumpcija, kad kiekviena valstybė narė gerbia bendras pagrindines vertybes ir stengiasi užtikrinti jų apsaugą⁷¹.

⁶⁴ 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimas *Aranyosi ir Căldăraru* (C-404/15 ir C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 88 punktas).

⁶⁵ Pagal EŽTK 3 straipsnį ir Chartijos 4 straipsnį ši teisė saugoma kaip absoliuti teisė.

⁶⁶ 2018 m. liepos 25 d. Sprendimas *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 61, 68, 76 ir 78 punktai).

⁶⁷ 2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimas *Openbaar Ministerie (Išduodančiosios teisminės institucijos nepriklausomumas)* (C-354/20 PPU ir C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, 52 punktas) ir 2022 m. vasario 22 d. Sprendimas *Openbaar Ministerie (Išduodančiosios valstybės narės pagal įstatymą įsteigtas teismas)* (C-562/21 PPU ir C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 52 punktas).

⁶⁸ 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimas *Aranyosi ir Căldăraru* (C-404/15 ir C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 89 punktas).

⁶⁹ 2018 m. liepos 25 d. Sprendimas *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)* (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 61 ir 68 punktai).

⁷⁰ Tai taip pat buvo patvirtina 2020 m. gruodžio 17 d. Sprendime *Openbaar Ministerie (Išduodančiosios teisminės institucijos nepriklausomumas)* (C-354/20 PPU ir C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, 54 ir 66 punktai) ir 2022 m. vasario 22 d. Sprendime *Openbaar Ministerie (Išduodančiojoje valstybėje narėje pagal įstatymą įsteigtas teismas)* (C-562/21 PPU ir C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, 50 ir 52 punktai).

⁷¹ Žr. šios išvados 8 išnašą.

131. EAO mechanizmas buvo nustatytas tam, kad perdavimas galėtų įvykti greitai, remiantis pasitikėjimu kitų valstybių institucijomis. Jei kiekvienu atskiru atveju būtų leidžiama tikrinti, ar paisoma pagrindinių teisių, tai reikštų EAO mechanizmo pakeitimą ir jis taptų panašesnis į anksčiau galiojusias ekstradicijos procedūras.

132. Jei to reikėtų, manyčiau, kad tokį EAO mechanizmo, nustatyto Pagrindų sprendimu dėl EAO, pakeitimą turėtų atlikti ne Teisingumo Teismas, o Sąjungos teisės aktų leidėjas.

133. Negalima atmesti galimybės, kad kartais gali susiklostyti situacijų, kai gali pasirodyti būtina leisti patikrinti, ar nepažeistos konkretaus asmens, kurį prašoma perduoti, pagrindinės teisės, net ir nesant sisteminių trūkumų išduodančiojoje valstybėje. Vis dėlto tokioje srityje, kurioje buvo atliktas suderinimas Sąjungos lygmeniu, kokia yra priimtinių teisės dalyvauti nagrinėjant bylą teisme ribojimų sritis⁷², nežvelgiu jokios priežasties, dėl kurios reikėtų papildomai numatyti EAO sistemos, kuri įtvirtinta Pagrindų sprendime dėl EAO, išimtis.

134. Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad asmuo, kurį prašoma perduoti, siekdamas prieštarauti vykdančiosios valstybės atliekamam perdavimui, negali remtis tuo, kad išduodančioji valstybė neperkėlė Direktyvos 2016/343, kuria, be kita ko, suderinami tam tikri teisės dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme aspektai. Teisingumo Teismas taip pat patikslino, kad išduodančiosios valstybės narės pareiga savo teisės sistemoje laikytis visų Sąjungos teisės nuostatų, įskaitant Direktyvą 2016/343, išlieka nepakitusi⁷³. Būtent išduodančioji valstybė turi numatyti teisių gynimo priemonę savo teismuose, kad būtų laikomasi šios direktyvos.

135. Taigi vykdančiajai institucijai nustatytas įpareigojimas perduoti asmenį kitais nei Pagrindų sprendime dėl EAO numatytais atvejais nekeičia pareigos gerbti pagrindines teises ir pagrindinius teisės principus, įtvirtintus ESS 6 straipsnyje⁷⁴. Kaip pažymėjo Airija, po perdavimo pareiga užtikrinti pagrindines teises išlieka išduodančiajai valstybei narei⁷⁵.

136. Taigi, jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų, kad teismo procesai dėl lemiamų veikų nepatenka į Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies taikymo sritį, manau, kad vykdančioji institucija privalo vykdyti EAO. Nesant jokio susirūpinimo dėl sisteminių trūkumų išduodančiojoje valstybėje narėje, vykdančiajai institucijai neturėtų būti leidžiama tikrinti, ar toje valstybėje laikomasi EŽTK 6 straipsnio, kiek tai susiję su asmeniu, kurį prašoma perduoti, ir ji privalo vykdyti EAO.

137. Galiausiai 3 prejudicinio klausimo b punkte abiejose bylose prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar galimų pažeidimų, kurie leistų vykdančiajai institucijai atsisakyti perduoti asmenį, vertinimas turėtų apsiriboti pagrindinės teisės į teisingą bylos nagrinėjimą esmės vertinimu.

⁷² Šiuo klausimu žr. Pamatinį sprendimą 2009/299 ir Direktyvą 2016/343.

⁷³ Šiuo klausimu žr. 2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimą *Generalstaatsanwaltschaft Hamburg* (C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042, 55 punktas). Žr. kitokią nuomonę Böse, M., „European Arrest Warrants and Minimum Standards for Trials *in absentia* – Blind Trust vs. Transnational Direct Effect?“, *European Criminal Law Review*, vol. 11(3), 2021, p. 275–287, žr. p. 285–286. M. Böse teigia, kad atsisakymas galimas ir tuo atveju, „jei išduodančiojoje valstybėje narėje akivaizdžiai nėra teisminės gynybos, todėl atsakovas netenka teisės į veiksmingą teisių gynimo priemonę“, ir kad asmuo, dėl kurio išduotas EAO, turėtų galėti remtis Direktyva 2016/343 ir procese dėl perdavimo.

⁷⁴ Šiuo klausimu žr. generalinio advokato M. Bobek išvadą byloje *Ardic* (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1013, 78 punktas), kurioje jis paaikškino, kad Pagrindų sprendime dėl EAO išduodančiajai valstybei narei pripažįstamas pagrindinis vaidmuo kaltinamųjų teisių apsaugos srityje.

⁷⁵ Taip pat žr. generalinio advokato J. Richard de la Tour išvadą byloje *Puig Gordi ir kt.* (C-158/21, EU:C:2022:573, 85, 87 ir 116 punktai).

138. Mano nuomone, išskyrus Pagrindų sprendime dėl EAO numatytus atvejus, ir, nesant sisteminių išduodančiosios valstybės narės teismų sistemos trūkumų, pagal EAO mechanizmą vykdančiajai institucijai nesuteikiama galimybių patikrinti, ar yra arba būtų pažeista tai, kas sudaro prašomų perduoti asmenų pagrindinės teisės į teisingą bylos nagrinėjimą esmę.

4. Tarpinė išvada

139. Kai situacija nepatenka į Pagrindų sprendimo dėl EAO 4a straipsnio 1 dalies taikymo sritį ir nėra išduodančiosios valstybės narės teismų sistemos sisteminių trūkumų, vykdančioji institucija negali tikrinti, ar yra arba būtų pažeista prašomų perduoti asmenų pagrindinė teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, ir turi vykdyti EAO.

140. Įvykdžius EAO, išduodančioji valstybė išlieka atsakinga už perduoto asmens pagrindinių teisių užtikrinimą.

VI. Išvada

141. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Court of Appeal* (Apeliacinis teismas, Airija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. Sąvoka „teisminis nagrinėjimas, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, kaip ji suprantama pagal 2002 m. birželio 13 d. Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos 4a straipsnio 1 dalį, turi būti aiškinama kaip bet kuris teismo proceso etapas, turintis lemiamos įtakos sprendimui dėl asmens laisvės atėmimo. Taip yra todėl, kad atitinkamam asmeniui turi būti suteikta galimybė daryti įtaką galutiniam sprendimui dėl jo laisvės atėmimo.
 - a) Kai asmenį prašoma perduoti siekiant įvykdyti laisvės atėmimo bausmę, kurios vykdymas iš pradžių buvo atidėtas, bet kurią vėliau buvo nurodyta vykdyti dėl nuteisimo už dar vieną nusikalstamą veiką, ir kai tą nutartį dėl bausmės vykdymo priima teismas, pripažinęs prašomą perduoti asmenį kaltu dėl tos kitos nusikalstamos veikos ir skyres jam bausmę už šią veiką, teismo procesas, per kurį priimamas tas vēlesnis apkaltinamasis nuosprendis ir nutartis dėl bausmės vykdymo, yra sudedamoji dalis „teisminio nagrinėjimo, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“ pagal Pagrindų sprendimo 2002/584 4a straipsnio 1 dalį.
 - b) Siekiant teismo procesą, per kurį dėl asmens priimamas dar vienas apkaltinamasis nuosprendis, laikyti „teisiniu nagrinėjimu, [per kurį] buvo priimtas <...> sprendimas“, kaip tai suprantama pagal Pagrindų sprendimo 2002/584 4a straipsnio 1 dalį, nesvarbu, ar nutartį dėl vykdymo priėmęs teismas privalėjo priimti šią nutartį pagal teisės aktus, ar jis turėjo diskreciją šiuo klausimu. Vis dėlto svarbu tai, kad šis procesas turėjo lemiamos reikšmės sprendimo dėl bausmės, dėl kurios vykdymo buvo priimta nutartis, persvarstymui.
2. Kai situacijai taikoma Pagrindų sprendimo 2002/584 4a straipsnio 1 dalis, vykdančioji institucija turi patikrinti tik tai, ar įvykdytos šiame straipsnyje nustatytos sąlygos. Tai darydama ji taip pat neabejotinai vykdo jai tenkančias pareigas laikytis Europos Žmogaus Teisių Konvencijos 6 straipsnio.

Kai situacija nepatenka į Pagrindų sprendimo 2002/584 4a straipsnio 1 dalies taikymo sritį ir nėra išduodančiosios valstybės narės teismų sistemos sisteminių trūkumų, vykdančioji institucija negali tikrinti, ar yra arba būtų pažeista prašomų perduoti asmenų pagrindinė teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, ir turi vykdyti EAO. Įvykdžius EAO, išduodančioji valstybė išlieka atsakinga už perduoto asmens pagrindinių teisių užtikrinimą.